

AQUILA

Túllépés

Az AQUILA
negyedévi folyóirata

2014/I

TÚLLÉPÉS

Az AQUILA katolikus közösség negyedévi folyóirata

*A kizárólagos materiális gondolkodáson túl-
lépve: lelkiesség, spirituális kultúra – filozófiai,
teológiai, pszichológiai, szociológiai, művé-
szeti és egyéb tudományos megközelítésben.*

Megjelenési gyakorisága: Negyedévi folyóirat
A folyóirat régi példányai az archívumban megtalálhatók.
Az első két szám díjmentesen letölthető.

Nemzetközi azonosítószám: HU ISSN 2064-7700
A Túllépés bankszámlaszáma: UNI-CREDIT bank
10918001-00000038-58540003

Alapítás ideje: 2014. július 1.

Tartalomjegyzék

Kedves Olvasóink!	4
Filozófia a determinizmusról és a rossz létezéséről	5
A szabad akarat, az ok-okozati láncok és az idő kapcsolata; a bűn fogalmának szokatlan definiálása; az emberi létsík felemelésének lehetősége	
Idő, ember és a mai társadalom	10
Az idő filozófiai megközelítése; az idő hiányának hatása az emberi életre; az emberiség diszharmonikus fejlődése; a magyar nép érzékenysége, igényessége, depressziója	
Gondolatok a tudományról	16
A tudomány és a filozófia kapcsolata Heidegger nyomán; Platón és Arisztotelész látásmódjának alapvető eltérése; paradigmaváltás sürgetése a tudományos világnézetben	
A tanítvány a keresztt alatt	21
Miként tükröződik az egyes korok és alkotók elgondolása az igaz istenhívő emberről a keresztt alatt megjelenített János apostol ábrázolásában	
Avilai Szent Teréz előtt tisztelegve	29
Pável Márta A misztikus teológia alapjai című könyvéből (a szerző engedélyével) egy fejezet	
Pedagógia – oktatás, nevelés	34
Az információközpontú társadalom hatása a nevelésre; a tanárok erkölcsi és anyagi megbecsülésének változása	
Templomrombolások	36
A templomok szerepe régen és most; értékvesztés és provokáció; az Egyház szerepe a templomrombolásig süllyedt társadalomban; a vallásszabadság kérdése; a babonák terjedésének oka	
Impresszum	43

Kedves Olvasóink!

Szeretettel köszöntjük Önöket, s reméljük, hogy sok, kellemes, gondolkodással töltött időt szerzünk Önöknek, és idővel egyre több olvasónk lesz.

Miért indítottuk el ezt az eleinte negyedévente (majd terveink szerint sűrűbben) megjelenő elektronikus kiadványunkat?

Az ok a kiadó AQUILA Közösség lelkiségéből fakad. Mi 25 éve vagyunk katolikus közösség, mely eddig sokféle működési formációt is létrehozott, és fenn is tart.

Ami a cikkek tartalmára vonatkoztatott igényünk: újszerű, valós értéket hordozó gondolkodás jellemezze, és csakis a végső igazsághoz közelítő, kereső elképzelés érvényesüljön.

Keressük a spirituálisan is korrekt, univerzális szintet jobban megközelítő, teljes körű tudományos gondolkodást, nyitottságot, bátorságot, hogy minél jobban megismerhessük az embert, a földi létet és az univerzumot.

Célunk az emberi kultúra, a tudományos élet kitágított gondolkodás felé való rehabilitációja. Joseph Ratzinger /Krisztusra tekintve/ szavaival élve: „Senki sem állíthatja azt, hogy ő a szó igazi értelmében „tudja”, hogy Isten nem létezik. De felállíthatja azt a hipotézist, hogy nem létezik, s ebből a tételtől próbálhatja megmagyarázni az univerzumot.” Mi azt látjuk, hogy a jelenlegi tudományos élet megnyilvánulásai szinte csak földies, materiális szempontból próbálják megérteni, megélni a világot. Az így (meg)magyarázott földi világ jelenségei nagyon sok esetben – jelenleg még felmérhetetlenül, vagy be nem vallottan – téves következtetésekre vezethetnek. Pl. A világ keletkezésének módja, oka. Vagy az ember megjelenésének ideje, hogy miből és hogyan alakult ki, más bolygókon, más életek keresése, a kizárólagosan szén alapú gondolkodás is nagy hiba stb.

Az AQUILA feladatának tekinti az emberi felfogás horizontjának a felfoghatóság határáig való tágítását, amit szerintünk folyamatosan fejleszgetni, nyújtani, bővíteni lehet.

K. Jaspers gondolatai: *Az egzisztenciális embernek mindig úton kell lennie, nem merevedhet meg dogmatikus igazságokban (...) mindig nyitva kell állnia és tanulékonynak kell maradnia, készen arra, hogy megvitassa az ellenkező álláspontot, mindig tudatában annak, hogy a vándorló embernek nincs végleges igazsága.* Nyíri T.: Filozófiatörténet (1983), 14.2.2. fejt., 446.o.

A TÚLLÉPÉS kiadvány a kedves olvasóktól az elmélyült olvasást várja. Az AQUILA nyitott minden újat hordozó elmére, elfogadjuk és közöljük a beadott cikkeket, ha a Szerkesztő Bizottságunk jóváhagyja.

Minket Istenen kívül senki sem működtet, és szabadok vagyunk mindenféle földi érdektől, nem fogjuk sem politikai, sem semmiféle más érdekből cenzúrázni a beadott cikkeket. A közlés legfontosabb kritériuma elsősorban az, hogy a fenti szellemben íródott-e a mondandója, megfelel-e ennek a kitágított horizontnak, és fogalmazása és mondandója tekintetében megfelelően igényes-e, hordoz-e logikát, újszerű gondolkodást. Nem számít a szerző vallási és politikai hovatartozása, ha nem támadja az Istenhitünket.

Semmiféle erőltetett, igazi értékeket nem hordozó, plágiumgyanús terméket sem fogadunk el!

Egyéniségek írásai kelljenek.

M. Blondel

*Minél többet tud az ember,
minél többje van, minél több ő maga,
annál inkább tudatára ébred annak,
hogy nincs semmije, nem tud semmit,
hogy nem az, amit akar.*

Nyíri T.: Filozófiatörténet (1983), 15.2.2. fej., 494. o.

Szeibert Márton

Filozófia a determinizmusról és a rossz létezéséről

A következőkben a szabad akarat kérdéskörét feszegetem. Nem célom bizonyítani semmit, sem meggyőzni senkit semmiről, csupán egy érdekes gondolatmenetet mutatok be katolikus szellemben.

Mi az idő? Nyilván sokfelől meg lehet közelíteni ezt a kérdést, én azonban most a szabad akarat kérdéskörével igyekszem ezt a témát összehozni, így az időt úgy definiálom, mint az ok-okozati láncok által kifejlesztett dimenziót. Ez alatt azt értem, hogy az idő azért létezik, mert a jelenségek között ok-okozati kapcsolat áll fenn, és az ok és az okozat egymásutánisága idézi elő az időérzetet.

Mi a szabad akarat? Egy olyan valami, aminek köszönhetően hiába ismernénk meg a világot egy adott pillanatban teljes egészében, ak-

kor sem tudnánk biztosan megjósolni a jövőt, mert a világban levő lények képesek olyan önálló, egyedi döntést hozni, melyek nem vezethetők vissza egyértelműen a döntést megelőző okokra. Ezzel a megközelítéssel lényegében azt állítom, hogy egy szabad akarati döntésnek nincs meg az elegendő oka. Leibniz mondta ki először az elégséges alap elvét¹: *„semmi sem jön létre elégséges ok nélkül, azaz, hogy semmi sem történik úgy, hogy az, aki kellőképpen ismeri a dolgokat, ne tudná megadni azt az okot, amely elegendően meghatározza, hogy miért van az így és nem egészen másként”*. Leibniz tételével szemben úgy gondolom, hogy szükséges olyan dolgok létezése, melyek „oktalanok”. Ha ugyanis igazat adok Leibniznek, akkor a világ egy adott pillanatbeli állapota determinálja a világ minden időpontjához tartozó állapotát, s így nincs értelme szabad akaratról beszélni, s ebben az esetben semmi értelme sincs semminek sem. Ugyanakkor a fizikai törvényekhez szokott emberi agyunkkal nagyon meredek azt állítani, hogy valaminek nincs oka. Egy rövid időre mégis engedjük meg ezt a gondolatot.

Rendszerezzük az okok fajtáit: Létezik szükséges ok és elégséges ok. A szükséges ok még nem elégséges ahhoz, hogy biztosan bekövetkezzen az okozat. Az elégséges ok azonban biztosan kiváltja az okozatot. Nézzük meg egy példán keresztül, hogy mit jelent ez. Ha megütök valakit, akkor matematikailag 3 opció áll fenn (a következő 3 pont csupán elméleti játék a fogalmakkal, nem állítom, hogy mindegyik valószínű):

1. Lehet, hogy azért ütöttem meg, mert mérges voltam rá és nem bírtam az indulataimat kordában tartani. Ebben az esetben az, hogy mérges voltam, és hogy indulatos jellemem van elégséges ok volt arra, hogy az illetőt megüssöm; ez tehát az elégséges ok, ami szükségszerűen előidézte az okozatot, s így itt nem volt szabad akarat. (Ez egyezik meg Leibniz tételével.)
2. Elképzelhető azonban, hogy csak azért ütöttem meg, mert mérges voltam, de igazából képes lettem volna legyőzni az indulatomat. Szabad akaratomnál fogva döntöttem az ütés mellett. Tehát az, hogy mérges voltam, csak szükséges ok volt, de ez még nem volt elegendő ok. Itt tehát döntéshelyzet elé kerültem, volt egy ok, de az oknak többféle okozata is elképzelhető volt, én azonban elegendő ok nélkül döntöttem a rossz megoldás mellett.

¹ Gottfried Wilhelm Leibniz, "Principes de la nature et de la grâce fondés en raison", 7. §, 1714.

Magyar fordítása: Nyíri Tamás, "Filozófiatörténet", 8.3.2. fejezet (236. oldal), 1983.

3. Sőt, még az is lehet, hogy szükséges ok nélkül ütök meg valakit. Ez számunkra már tényleg nagyon elképzelhetetlen, hiszen anélkül, hogy egyáltalán döntéshelyzet elé kerültem volna (ez lett volna a szükséges ok), hozok döntést minden alap nélkül.

A modern fizika foglalkozik részecskék határozatlanságával, a véletlen fogalmával, valószínűségi törvényekkel. Ha pedig a fizika megengedi azt, hogy valaminek ne legyen meg az elegendő oka, akkor mi is próbáljuk meg ezt elfogadni egy rövid időre azzal a különbséggel, hogy a mi gondolatmenetünkben nem véletlennek hívjuk azt, aminek nincs oka, hanem a szabad akarat megnyilvánulásának.

Nézzük az ok-okozati láncot. Ha megütök valakit, akkor mi lehetett ennek az oka? Tegyük fel, hogy az ütés oka a bennem levő gyűlölet volt, de akkor újra felteszem a kérdést, hogy a gyűlöletemnek vajon mi volt az oka? Esetleg az, hogy az illető már korábban bántott engem. De be kell látni, hogy ez nem elégséges ok, mert Isten is szeret minket, pedig már nagyon sokszor megbántottuk őt. Így tehát, ha a rossz döntések ok-sági láncolatán végigmegyünk, akkor végül mindig olyan ponthoz jutunk, amit nem tudunk megokolni, mert az eredeti, kezdeti gyűlöletnek nincs oka, „oktalan”. Így aztán a világban tapasztalható rossznak az okára végső soron nem lehet rákérdezni. Nézzük meg a másik oldalt is: a jó döntéseket mindig a szeretetethozza, tehát végső soron mindig Istenhez tudjuk visszavezetni. Másképp mondva csak az lehet jó, ami Istentől származik. Tehát végső soron egy döntés lehet okkal és oktalanul meghozva. Az okkal meghozott döntés végső oka Isten szeretete, míg az oktalan döntések rosszak, hiszen nem Istentől valók.

Itt tehetné fel valaki a kérdést, hogy a végső jó okot, a szeretetet miért személyesítem meg, és miért nyugszom meg abban, hogy a végső jó ok Isten, holott a gyűlöletet pedig nem személyesítem meg? Hiszen mondhatnám azt is, hogy a rossz döntések sem oktalanok, hanem a végső oka a Gonosz. Csakhogy ez azt jelentené, hogy a Gonosz ugyanolyan szubsztancia, mint az Isten, amelyek létezésének okára nem szükséges rákérdeznünk. Tehát végeredményben két Isten lenne. Ezt a lehetőséget azonban most kizárjuk, tehát csak egyetlen szubsztanciát feltételezünk, és azt mondjuk, hogy minden, amiben rossz van, abban tulajdonképpen ennek a szubsztanciájának a hiánya mutatkozik meg, ahogyan Szent Ágoston is írta: a sötétség a fény hiánya.

Térjünk vissza az eredeti gondolatmenethez.

Említettem már, hogy az ok és az okozat megkülönböztethetősége az egymásutániságukból ered, ami meghatározza az időt. Istenben azonban nincs értelme időről beszélni, hiszen ő változatlan, állandó, végtelen, még akkor is, ha az időben, tehát az ok-okozati rendszerben élő lényeknek képes aktuális üzeneteket adni. Nem is elképzelhetetlen ez: az Isten fénye átszivárog az ok-okozati láncokon, és az adott láncszem leszűri a számára szükséges, azaz a számára fontos, aktuális információt. Tehát Istenben nincs idő, nincsenek ok-okozati rendszerek. Elképzelhető, hogy vannak lények, akik bár szintén valamiféle időben élnek, de az emberi létnél tudatosabb létsíkon, akár angyaloknak is nevezhetjük őket. Mivel tudatosabbak, ezért kevésbé határolja be őket az ok-okozati törvény. Magasabb létsíkon rövidebbek az oksági láncok. Mit értek ez alatt? Említettem, hogy a rossz cselekedetek olyan okokra vezethetőek vissza, amik végső soron nem megokolhatóak. A kevésbé tudatos (pl. emberi) létsíkon azonban a lények (emberek) azt hiszik, hogy a negatív cselekedeteiknek kellő oka van. Például azért ütök meg valakit, mert ő már korábban megütött engem. Az ember kevésbé ismeri fel azt, hogy ha visszaütök, akkor annak az oka nem csak az volt, hogy a másik korábban megütött engem, hanem a bennem mélyebben meglevő gyűlölet is oka volt az ütésemnek. Amikor Jézust arcon csapták, visszaütött? Nem, mert nem volt benne gyűlölet, inkább csak sajnálta a bűnben raboskodó embereket, és persze azért védte magát, hisz nem volt mazochista, de az eszébe sem jutott, hogy a bűnre bűnnel feleljen. A lényeg, hogy az alacsonyabb létsíkon tévesen megpróbáljuk megokolni a negatív tetteinket is, holott azoknak nincs végső soron okuk, mert ha okunk lenne a bűnre, akkor nem lenne bűn. A negatív cselekedeteinkkel tehát hosszú és bonyolult oksági láncokat, hálózatokat építünk, elhitetjük magunkkal, hogy ezeknek a tetteinknek elégséges okai voltak, s így nem nézünk szembe a saját magunkban levő oktalan gyűlölettel. Ezzel szemben a magasabb létsíkokon vélhetően a lények tudatosabbak, és tisztábban látják a saját döntéseik okait, tisztábban látják, hogy ki választja az oktalan gyűlöletet. (Senki ne kérdezze, hogy miért választja, mert mint említettem már, éppen az a lényege a bűnnek, hogy oktalan, s éppen az oktalan cselekedetek azok, amiknek a létét feltételeznünk kell, ha létezik szabad akarat.) Azonban ha ezek a lények tudatosabbak, s így kevésbé süllyednek az oksági hálókba, akkor náluk az idő is kevésbé jelentős, mint nálunk, hiszen feljebb éppen azt fejtettem ki, hogy az idő dimenzióját az ok-okozati láncok feszítik ki. Tehát ha kevésbé dominál ez a lánc, akkor kevésbé dominál az idő is. Sőt, a tér is kevésbé dominál, ezért tartjuk a magasabb létsíkok lényeit szubtilisebbnek.

Ebben a megközelítésben azt mondhatjuk, hogy a tudatosabb lényeknek több szabad akaratuk van, mint a kevésbé tudatosaknak, mert a kevésbé tudatosak gyors indulatok alapján döntenek, és nem ismerik fel az indulataik igazi, végső okát, az oktalanságot. Ha pedig indulatok alapján döntenek, akkor az kiszámítható, előre megjósolható, s így nem nevezhető szabad akaratnak. Tehát a legtökéletesebb szabad akaráttal a legtudatosabb lény, Isten rendelkezik. Minden más lény csak annyiban nevezhető szabad akaratú lénynek, amennyire ez a tudatosság még él benne. Mivel az Isten lélek (Jn 4,24), és mivel minden lényben jelen van ez a szubsztancia, a lélek, ezért úgy is fogalmazhatunk, hogy minden lényben Isten van. Úgy gondolom, hogy a lényben levő isteni lélek és a lény tudatos énje között nem lehet tökéletes szakadás. Ez alatt azt értem, hogy ha egy lény magába mélyed (imádkozik, elmélkedik, szemlélődik stb.), akkor lehetősége van az Istenhez „közelebbi”, magasabb tudatállapot, magasabb létsík megélésére, amiben felismeri, tisztábban látja lényének valódi állapotát, s ilyen módon a szabad akarat erőteljesebben megnyilvánul benne. Nyilván nagy bátorság kell egy ilyen nagy felelősséggel járó tethoz, hiszen a szabad akarathoz felelősség is társul. Ez alapján azt állítom, hogy csak azok az emberek tagadják a szabad akarat létezését, akik nem élnek lelki életet, de ők „joggal” tagadják, hiszen a lelki élet nélkül valóban csak az ok-okozati törvények elszenvetői, az indulatok rabságában élő lények vagyunk. Az ember valahogy épp egy olyan „létsík-határon” él, ahol lehetősége van állati szinten, s így szabad akarat nélküli életet élni, de lehetősége van tudatos lelki emberként élni, s így szabadnak és egyben felelősnek lenni.

Természetesen azonban a szabad akarat létezése miatt végső soron mindenki felelős a tetteiért. A csaknem tudattalan létbe süllyedt lények végső soron maguk miatt süllyedtek le. Azok, akik az ütésre ütéssel felelnek, „mélyebb” lelki síkon a gyűlöletbe is „belekóstitak”, még akkor is, ha ez az adott időpillanatban, az ok-okozati lánc egy adott pontján nem is tudatos. Éppen ezért fontos az elmélkedés, hogy egy időtlenebb, tudatosabb állapotba kerülve, az időhöz nem köthető gyűlöletet választó döntésünket, mely az ok-okozati láncokban materiális módon brutálisan megnyilvánul, tehát ezt a döntést, melyet ily módon talán nem is döntésnek, hanem állapotnak kell hívnunk, tehát ezt az állapotot módosítsuk, és megszüntessük az oktalanságot az okossággal. Okosság-nak nevezem itt az Istent, mert, ahogy feljebb már említettem, ő az egyetlen valódi, végső ok, így minden más, ami nem ebben az okban gyökereszik, az nem valódi, s ezért nem is igazi ok, tehát oktalan.

Összefoglalva tehát azt állítom, hogy létezik szabad akarat, és ebből kifolyólag létezik olyan döntés, melyet sem elegendő, sem szükséges ok nem előz meg, és minden ilyen döntést oktalannak nevezek, és minden oktalanságot bűnnek hívok. A szabad akarat azonban a tudatosabb létformákban dominánsabban érezhető. A tudatosabb létforma lelkebb, „szubtilisebb”. Az embernek lehetősége van lelkebb életet élni.

A cikk írója: Szeibert Márton (25 éves) mechatronikai mérnök, az AQUILA Párt tagja, aki 6 éve végez önkéntes tevékenységeket az AQUILA szervezésében. A teológia, filozófia a kedvenc hobbijai közé tartozik. Egyéb írásai az [AQUILA Magazin](#)ban olvashatók.

Vargáné Pável Márta

Idő, ember és a mai társadalom

Hiába keressük, kutatjuk az embert, hogy ki is valójában, mindeddig még megközelítő bizonyossággal sem tudjuk, mert számtalan tényező miatt állandóan változik, lényege miatt kiszámíthatatlan is, és emiatt úgy tűnik, hogy megismerhetetlen.

Az *ember* a földi létformában kiemelt szerepben van, és úgy is kellene élnie, mivel egy nagyon különleges lény. Mivel az embernek transzcendentális kontinuitása van, jelenleg pedig a többség társadalmi torzulás miatt csak úgy él, mintha nem ez lenne, hanem csak egy kicsit bonyolultabb biológiai egyed. Az észlelhető, hogy a jelenlegi társadalom nem veszi figyelembe az ember rendkívüli sokszínűségét, és tőle idegen formákba, élethelyzetekbe kényszeríti.

Az *idő* hasonlóan megfoghatatlan jelenség, ami az egész Univerzumot nézve máshol másként, nagyon másként detektálható, sőt ebben a formában így nem is létezhet. Az idő meghatározásunk még mindezek fényében is erősen szubjektív, és ehhez kötünk dolgokat. Az idő az, ami megfoghatatlanul, megállíthatatlanul folyik, az ember számára a jelen nem is érzékelhető, mert vagy a múlt, vagy a jövő idő marad meg. Elképzelésünk sincs – csak „tudunk” róla –, hogy lehet tér-idő nélküli gondolkodás is, csak hogy a maga valójában nem működik.

Sík Sándor

Csak eltűnődöl csendesen /részlet/

...Már nem is érted: meddig a halál,

Meddig az élet.

Csak azt tudod, hogy már nem is tudod,

Azt, amit régen.

Csak eltűnődöl csendesen

A mindenségen.

Találgatod, hogy merre van

Eleje, vége.

Egy ismeretlen mozifilm

Kiszakadt töredéke.

Az ember belül mindig valami bizonytalantól fél, nem tudja, mit hoz a jövő (idő). Ha nem volna halál, nem lenne ennyire nyomasztó. Érdekes az idő, ha nem váltakoznának a nappalok és az éjszakák, akkor is nehezebben tudnánk követni az idő múlását. Ha nagyon sokáig élhetnénk (10 ezer évig), a halál messzinek látszana, és az öregség sem megroggyanás, teljes leépülés lenne, a napi változások sem úgy törnének ránk, mint eddig, pl. tájfun, akkor jelentősen elhanyagolható lenne az időérzetünk. Ekkor pedig csak az érzet tűnne el.

²Amit erősen figyelembe kell venni, hogy emberként időben élő lények vagyunk, kezdettel és véggel, és ennek nem elhanyagolható okai és következményei vannak.

*Szent Ágoston, Az idő Lélekhangoló*³ „Van múlt és van jövő, de azt szeretném tudni, hol vannak. Ha ezt egyelőre nem is tudom, azt igen, hogy akárhol is vannak, nem jövő és nem múlt módjára vannak ott, hanem a jelen módján. Mert ha a jövő ott is jövő, ha a múlt ott is múlt, akkor az egyik még nincs ott, a másik már nincs ott. Akárhol a helyük, akármi a valóságuk, bizonyos, hogy a módjuk jelen. Tisztán és világosan látjuk immár, hogy sem a jövő, sem a múlt nem tényleges valóságok, szorosan véve tehát nem mondhatjuk, hogy háromféle idő van, múlt, jelen és jövő.”

Kérdésem a fentiek fényében többek közt az is, milyen hatással van a változás, az elégséges idő megléte vagy hiánya az emberi életre?

² Ha elgondolkozunk az időn, akkor sokkal többféle dolog jut eszünkbe /így ez a cikk csak érintőlegesen foglalkozik a témával/.

³ <http://www.adorans.hu/node/2872>

Jelenleg az idő jelentős része lelki fejlődés, az igazi ember kicsiszolása helyett sok felesleges dologra, pl. megélhetésért való robotra, túl-hajszolt élettempóra, vásárlásokra/divathóbortokra, gépes játékokra, izmok növelésére és egymás feletti győzelmek kiharcolására stb. megy el. Az emberiség fel sem fogja, hogy ez az idő lehetőség, az igazi emberi lét kibontakozására, a spirituális egzisztencia megteremtésére. Ettől a felfogástól nagyon messze van a társadalmi felfogás, vagy csak a teológia körébe sorolja ennek végiggondolását, így hárítja el magától. Viszont olyan elemzések látnak napvilágot, amik – nagyon okosnak nem mondhatóak – megállapítják, hogy a szegénység megnyomorítja az ember pszichéjét stb. Nos, nem is érthető, hogy ezen miért kell csodálkozni, mert az emberről való minimális tudásunk mellett is, ez evidens tény. Viszont, nagyon is jól mutatja a jelenlegi tudományosság nivótlan szintjét, hogy mire lehet rácsodálkozni, mit lehet eredményként tálalni.

Az időbeosztásunkba való társadalmi beleszólás, mondhatnánk presszió nem jól átgondolt /ha érdekelt volna is ez valakiket/.⁴ Nem veszi figyelembe az embercsoportok sajátosságait sem, egyen megoldásokkal él, és ezzel az emberi lét egyediségét, a sokféleségét a kiteljesedésében lényegesen akadályozza. Az ember az emberségének lényegi vonásait vesztheti el kellő idő hiányában. Az igazi emberi lét ebben a mai világ robotolási, megélhetési kényszerében nem tud kiteljesedni. Ha valami csoda folytán mégis a maga rendeltetése szerint kifejlődhetne, itt a földön más lehetne az emberiség milyensége, élete, kultúrája. Ma – véleményem szerint – erősen eltorzultak a dolgok, és feladatunknak tekintjük ennek a megfelelő irányba való visszaterelését.

Az világos, hogy nagyon szükséges a jól megtervezett, igényesen eltöltött, megfelelő regenerálódási lehetőség. Tévedés ne essék, ez nem csak alvási időre, vagy kellemes szabadidős tevékenységre vonatkozik. Sokkal többről van szó. Van egy testi világ, fenntartási és egyéb kiadásokkal, és van egy másik „forma”, ami az ember igazi lényegét mutathatná, és ez jelenleg teljesen elhanyagolt, elnyomott. Annyira az, hogy sokan talán nem is tudják, most miről beszélek.⁵ Ez az értetlenség sokszor előfordul⁶, de ennek nem én vagyok az oka, hanem az a nagyon lepusztult lelki szellemiség, amit vissza kell hozni a maga rendeltetési szintjére. Mindez abból is fakad, hogy a XXI. századig az ember igazi lénye soha nem is volt igazán kutatás tárgya, helyette a számítógépes

⁴ Azt nem szeretném gondolni, hogy negatívan megtervezett.

⁵ Mikor Belgiumban és hasonló országokban eladják, leépítik a templomokat, szobraikat eladják vagy kidobják, így nem lehet már semmin sem csodálkozni.

⁶ És nem is gondolja, aki ezt hangoztatja, hogy a maga lelki sivárságáról tesz tanúbizonyságot, azt hívén, hogy ez menő, ez ma a normális. Nem az!

technika, az elektronikus fejlesztések ellepnek mindent (ami nem baj, ha mellette az igazi emberi létet is felfedező kutatás is megtörténne). Ha az ember igazi megismerésével fele annyi időt töltött volna a társadalom, mint ez előbbiekkal, elképzelhetetlenül más világ lenne itt a földön. Veszélyes dolog ez, mert ha az ember igazi mivolta erkölcsi, lelki, testi fejlődése nem harmonikus a körülötte lévő világgal, akkor ez olyan, mint egy óriási gömb, belül hálózva, és ha az egyik részét megrántom, a másik fele megy utána, de nagy kérdés: jó irányba tartunk-e? Amit most tapasztalunk, az lényegét veszített működés, az irány láthatóan veszélyesen rossz. Az emberi társadalomból kiveszőben van az egymás iránt érzett szeretet és a szociális érzék, olyannyira, hogy már hírértékkel bír, ha valakik ezt teszik. Saját munkám nyomán, tapasztalatból tudom, miről beszélek, mennyivel több, másabb az ember, mint, ami ma látszik belőle. Ha az országosan irányított silány szórakozásokat, programokat stb. nézem, látni kell, hogy alacsony, nivótlan célok lebegnek előttük, és megalázó tevékenységek kísérik az életüket; mint 10 -12 órás robotmunkák, embertelen körülmények, kiszolgáltatottságok, mindezek rombolóak, és megfelelő jó hatások hiányában a mai társadalom szinte belekényszeríti ebbe az embertársainkat.

A fentiek igazolásaként egy példát hoznék, a romákat. Amíg a saját életüket, ritmusukat, sajátos hitüket megtarthatták, jellegzetes időbeosztásuk szerint éltek, nem volt „gond” velük – nem volt a romakérdés társadalmilag megoldandó probléma, mint ma –, mert a saját életstílusuk némi harmóniát adott, náluk évezredek alatt így alakult ki, ők ezt bírták. Ha úgy érezte a roma, hogy annak jött el az ideje, akkor kiment az erdőbe átkarolta a fát, és elsírta a bánatát, megújhódva tért vissza a maga kis szegényes, de a maitól sokkal boldogabb életébe. Amikor bármelyik másik néppel elegyedtek, lassan az identitásuk sérült (s ezzel szinte minden kisebbség így van), lelkileg, erkölcsileg is tönkremennek, elváltoznak, mert akárhogyan is van, az tapasztalható, hogy nem bírta ki egy nép sem, hogy valamiképpen /akár tudat alatt/, ne próbálja a másikat a saját képére alakítani. Pl. szalagon végzett monoton munka megroppantja nemcsak őket, hanem az embert általában. Aki a szabadsághoz, elég időhöz szokott /s nem kell ehhez romának lenni, ilyen lehet a földműves is, akiből proletárt csináltak/, annak szenvedés, torzulás az, hogy gyökereitől, lételemétől elszakították a zord körülmények.

Az időhöz való viszonyunkat ezerféleképpen lehetne elemezni, így itt sem tudok teljességre törekedni.

A mai társadalomban az emberek egy része testileg, lelkileg, erkölcsileg elnyomorodott. Az egész világon tendencia, hogy különböző

szintű, de megalázó helyzetbe kényszerítik embertársainkat, és rengeteg a rabszolgamunkán tengődő, kizsákmányolt lény, aki sokszor annak is örül, ha éhbérért dolgozhat. Ha ismerné az egyik réteg, mi az, hogy elég, azt is, hogy ki az ember, mi az emberiség közös célja, akkor ez az egész messze nem így lenne.

Az emberi lényeknek szükséges az elégséges idő, önmaga regenerálására, hogy koncentrált és elmélyedő ember lehessen. Túlságosan érzékeny lény az ember, és a mai társadalomban mindennapossá váló stressz, futás, egyre erősebben jelentkező teljesítménykényszer alatt pontosan az ember lényege veszik el. Félő, hogy összeroppan az ember, mert nem erre teremtetett, és ez a létforma fel fogja őrölni.

Hazánkban felmérések szerint kb. 3 millió ember mondható összességében valamilyen szinten depressziósnak, az a lakosság kb. 1/3-a. Véleményem szerint, minél érzékenyebb egy nép, minél nagyobb igény lenne az igazi emberi cél megkapására, megértésére, kivitelezésére, annál depresszívebb lesz, ha ez nem teljesül. Pont ezért vagyunk a világlista első 5 helyezettje között nyilvántartva a depressziót tekintve, jelezvén a különleges igényünket a méltóságosabb életre.⁷ Becslések szerint világszerte kb. 350 millió ember közelíti meg a depressziós állapotot. Ez mind annak a következménye, amiről a fentiekben írtam.

Már az is észlelhető és a későbbiek folyamán csak egyre rosszabbodó állapot lesz, hogy az emberiség egymáshoz való viszonya több síkon, szinten szétnyílik, mint egy olló. A köztük lévő kommunikáció egy idő után lehetetlenné válik, mert tartalmi, értelmi, kulturális, spirituális szinten igen nagy lesz a különbség.⁸ Ez már jól észrevehetően ma is így van, így könnyen kikövetkeztethető, hogy később súlyos hatásai lesznek az emberi társadalomra nézve.⁹ Probléma még az is, hogy amikor az olló szarain távolodnak egymástól, egy idő után nem is lesz igényük egymással mélyebben kommunikálni, meg nem is tudnának. Ez nem egy fajta hipotézis, hanem már működő szomorú valóság. Előfordulhat, hogy pár száz év múlva többszintű emberi társadalom lesz /ha addig el nem pusztítják az egészet/, beláthatatlan következményekkel.

⁷ De ezzel igazából senki földi nem törődik, mert nem óvják egymást féltő szeretettel, hanem szép lassan ember embernek a farkasa lesz, és oda se figyel a másikra.

⁸ Pl. Ha valaki meditatív életet él (egyre fokozó megismerés, tudás, finomodás részese lesz), a másik pedig nem, hanem csak vegetál, robotol a mindennapi betevőért, vagy azt sem, csak van..., vagy kábítószerezik, akkor egyik - a nem meditáló - egy idő múlva, nem fogja megérteni miről beszél a spirituálisabb életet élő.

⁹ Súlyosabbak, mint a sokat emlegetett globális felmelegedés.

Más okai is vannak az elnyomorodásnak. A túlfeszítettség, az egyoldalú, rosszul megközelített emberkép, az antihumánus, antiszociális társadalomszemlélet stb., nem szellemi emelkedést hozott, hanem már mérhető hanyatlást. Köztudott, hogy a nyugat-európai emberek IQ-ja az idő előrehaladtával csökkent (pedig azt vélhetnénk, ennyi okos gép mellett is, hogy rohamosan nő...), több vélemény/felmérés is van, de az utóbbi 100 évben kb. 10 -13 ponttal csökkent.

Az ember nem jól méri fel a helyét a valós világban¹⁰, csak földi létében gondolkozik, és sem a földi világ, sem az univerzális szemlélet, sem a maga végső egzisztenciája nem megfelelő skálán helyezkedik el. Hosszútávon észlelhető: minden okkal van, akár felismerjük, akár nem. A mai ember fut, sürget mindent, az idő nem barátja, sőt ellenségévé válik. Észlelhető, hogy az ember önfejlően átveszi a Teremtő szerepét, és minden háttértudás nélkül belenyúl az évezredek alatt kifejlődött dolgokba. Ennek már látszik a hátulütője, és egyre jobban látszani fog.

Mitől lehetne egy társadalom homogénen kiegyensúlyozott, boldog? Ha tagjai között nem támaszt iszonyatos különbségeket, feszültségeket.

Prohászka gondolataival élve „*Ha embert akarunk nevelni a társadalom teherhordóiból, akkor azoknak ki kell vonulniuk a macskazúgokból, ki a kályhalyukakból, a párákódós mosókonyhákából, az olajos, maszatos gyárakból, a szürke irodákból, a férces varrodákból s mindenki számára időt kell biztosítanunk.*”¹¹

Nem elég magas a társadalmi elit erkölcsi, lelki és szellemi szintje ahhoz, hogy felismerje, hogy az általa uralt tömeg lassan már nem emberként él, hanem igavonó, nyomorúságos lényként. Cél lehet-e ez? Ma úgy látszik, igen. Az önzés a mindent harácsoló profit reményében eluralkodott. A mai világrend az Istent kivonta a társadalom életéből, erkölcsiségéből, még a fogalmi rendszeréből is.

Vannak, voltak és lesznek is nagy gondolkodók, nagybetűs emberek, mint pl. Prohászka Ottokár is, aki testvéri szeretetből indítványozza:

Uo. „*Adjunk munkaszüneteket a lelki töltekezésre; juttassunk igazi vasárnapokat azoknak, kiknek egész életük csak robot és gond, örömtelen, végtelen szürkeség.*”

¹⁰ Ez a fogalom mit takar, majd későbbi cikkekben bővebben elemezni fogom.

¹¹ Prohászka Ottokár KULTÚRA ÉS TERROR / KULTÚRPROGRAMUNK ÉS AZ ÖNNEVELÉS

Strigonii, die 7. Sept. 1918. *Ludovicus Rajner*, episcopus, vicarius generalis.

Igen, időt kellene hagyni, a társadalmi berendezkedést meg kellene változtatni, hogy az embereknek lehetőségük lehessen felelősségre, feltöltekedésre, a való emberi lét célját megvalósító életre. Ez most nem az, ami bármiben is ezt támogatná.

Mennyiben tér el a magyar ember a többi európai társától?

Ez (is) már erősen torzult, láthatóan elváltozott, és kérdés, hogy a mai magyar nép (persze ez is kérdés, ki magyar, honnan hova vezethetjük...) azonos-e azzal, aki 200 évvel ezelőtt volt. Nagyon nagy az összemosódás, és ezt a média hatása, a közlekedési viszonyok még csak növelni fogják. A hazánkban élőknek sincs idejük önmagukra, s minél erősebben uralkodik az össznépi világcentralizáció, annál kevesebb különbség lesz ezen a téren is.

Hogy őrizhető meg a magyar identitás? Kb. 50 évvel ezelőtt még volt idejük esténként a faluban összejönni, énekelgetni, és nem voltak a maitól boldogtalanabbak, sőt. Ma nincs idő erre, még a faluban sem, és sajnos nincs erre akarat sem. Kérdés: ahogyan a romák megváltozott körülmények között élve problémákkal küszködnek, nem jelentkezik-e majd általánosan hazánk népénél is ez? Nem lehet-e ez ok pl. az emelkedett depressziós, öngyilkos arányokra?

A cikk írója: *Varga Péternél Pável Márta* katolikus hittanár, az AQUILA Párt elnöke, 25 éve az AQUILA kat. közösség létrehozója és vezetője. Két könyve jelent meg (*Akinek füle van a hallásra, hallja meg...*, valamint *A misztikus teológia alapjai*, és egy *Hazafelé* címmel folyamatban van. Publikációi megtekinthetők a www.aqp.hu valamint a <http://www.sasmarta.eoldal.hu> oldalon.

Rizmayer Péter

Gondolatok a tudományról

Heidegger *A filozófia vége és a gondolkodás feladata* című művében arról ír, hogy a tudományok kialakulása a filozófia beteljesülését jelenti: „A tudományok kialakulása egyben leválásuk a filozófiáról és berendezkedésük arra, hogy önállóak legyenek. Ez a folyamat a filozófia beteljesüléséhez tartozik. Ma a létező valamennyi területén teljes ütemben folyik ennek a kibontakozása.

Úgy néz ki ez a folyamat, mint a filozófia felbomlása, a valóságban azonban éppen annak beteljesülése.”¹² Művének kezdő szakaszát azzal a kérdésfeltevéssel fejezi be, hogy ez azt jelenti-e, hogy mindazok a lehetőségek megvalósultak, amelyekbe „a filozófia gondolkodása belehelyeztetett”¹³, vagy volt olyan lehetőség is, amelyből a filozófia gondolkodása kiindult ugyan, de később mégsem épült be a filozófiába. A következő rövid írás Heidegger kérdésfelvetését átalakítva abból indul ki, hogy a mai tudományok alapvetően Arisztotelész filozófiájából épültek fel, miközben Platón filozófiája a gondolkodásnak egy radikálisan másik útját mutatta be, tárja fel. Elgondolkozom azon, hogy mit jelent az, hogy a tudományok Arisztotelész látásmódjából alakultak ki, melyek ennek a gondolkodásmódnak a mára jól látható következményei, illetve azon, hogy Platón filozófiája milyen másik utat tár fel a gondolkodás előtt, és hogy miért fontos ez.

Ha megpróbáljuk „megragadni”, hogy Arisztotelész gondolkodásmódja hogyan jelenik meg a tudományokban, akkor a következőket érdemes – leegyszerűsített, de mégis sarkalatos példaként – figyelembe venni. Ő alapítja meg a logikát, a helyes gondolkodás módszerének tudományát. Arisztotelész úgy gondolta, hogy a helyes gondolkodás nagyrészt szabályokra vezethető vissza, amelyek megismerhetőek. A szabályok figyelembe vételével a dolgokat képesek vagyunk más dolgoktól elkülöníteni (definiálni) és helyes következtetéseket tenni. Ő építi ki a tudományos terminológiát. Mai napig használjuk az olyan kifejezéseket, mint kategória, energia, cél, alapelv, forma stb. Harmadsorban Ő alapítja meg a biológia tudományát, megalkotja az élőlények első ismert rendszertanát. (Közismert, hogy Nagy Sándor tanítójaként az uralkodó arra utasította vadászait, vadőreit, kertészeit és halászait, hogy lássák el Arisztotelészt minden állati és növényi anyaggal, amit csak kívánhat. Egyes források szerint egy időben ezer ember is rendelkezésére állt Görögországban és Ázsiában, akik minden ország állat- és növényvilágából gyűjtötték számára a példányokat.). Összefoglalva eszközt adott a vizsgálódáshoz és elkezdte leltárba venni mindazt, ami a természetben található.

Ha saját korunkra gondolunk, akkor jól látható ennek a gondolkodásnak a térhódítása. A tudományos ismeretek átalakultak információvá, amelyből átláthatatlan mennyiségű vesz körül bennünket. A ter-

¹² „*..költőien lakozik az ember...*” - *Válogatott írások* - (szerk. Pongrácz Tibor, ford. Bacsó Béla, Hévízi Ottó, Kocziszky Éva, Pongrácz Tibor, Szijj Ferenc, Vajda Mihály), Budapest/Szeged, T-Twins Kiadó/Pompeji, 1994, 257-258. o.

¹³ Uo. 260. o.

mészettudományokat egyre jobban uralja az információtechnológia abban az értelemben, hogy a kutatások, új eredmények sikerei nagyrészt attól függenek, hogy képesek-e még pontosabb méréseket stb. végző számítógépeket előállítani, illetve a rengeteg információt csak a segítségével lehet megkeresni, megszerezni és tárolni. Az „élet” jobbá válását, magasabb szintre emelését ma már elsősorban technikai haladásként gondoljuk el. Maga a haladás, fejlődés önmagában érték, valami olyan „hasznos” dolog előállítása, amelyet nem „én”, az egyes ember végez el, hanem a tudományos laborokban állítják elő, és amelyre alapvetően nincs „ráhatásom”. Amíg mindez történik, én „aludhatok”, nincsen gondom, mert nem rajtam múlik. Mindez, ami ezen a megfontoláson kívül esik, az nem fontos, mert úgy tűnik, hogy nem szolgálja a haladást. Minden olyan tudomány (pl. a teológia), amely nem illeszkedik ebbe a „kérvágásba”, elvesztette a jelentőségét.

Ha alaposabban megfontoljuk, hogy mi az még, ami az eszközadáson és a megszerezési igényen túl ezt a gondolkodásmódot jellemzi, és már eleve adott volt Arisztotelész filozófiájában, akkor érdemes Platón filozófiájának tükrében, elsősorban a transzcendensre való irányultságára tekintettel vizsgálni.

Mindenki számára ismert, hogy Arisztotelész hátat fordított a platóni ideák világának. Míg Platón azt gondolta, hogy az ideák a ténylegesen létezők, amelyek nem múlnak el, és amelyeknek minden keletkező és változó földi dolog a képmása, addig Arisztotelész úgy gondolta, az egyéni dolgok léteznek csupán, amelyekről általános kijelentések tehetők. Isten úgy jelenik meg műveiben, mint egy testetlen, szenvedély nélküli, tökéletes lény, amelyből minden mozgás kiindul és végződik (a mozdulatlan mozgató), és amelynek legfőbb tevékenysége önmaga tökéletességének szemlélése (a maga-magát gondoló ész). Ahogy az ideákhoz viszonyul, és ahogyan Istenről ír, világosan kiderül, hogy mindent a jól látható, megfogható „háromdimenziós valóságból” kiindulva próbál értelmezni, kikövetkeztetni. Amilyen rendszert felállít „itt”, azt a rendszert próbálja továbbvinni spekulatív módon „odaáttra”. Ezért mechanikus és nem élő az istenképe. Számára a legfontosabb emberi tulajdonság az ész. Egyedül az alkotó észre mondja azt, hogy az emberi lélekben isteni eredetű és halhatatlan, illetve az ember boldogságát is abban látja, ha minél magasabb fokon kifejlődik benne a gondolkodás képessége. *Az alapvető problémát itt az jelenti, hogy képes-e valaki feltárni a földi valóságot, ha nem lát túl rajta. A válasz az, hogy nem. Ha valaki nem képes egy adott rendszert kívülről szemlélni, akkor nem tudja helyesen leírni.* Platón úgy alkotta meg a rendszerét, hogy „fölébe szállt”, és minél magasabb

fokra jutott az ideák szemlélésében, annál pontosabban írta le a törvényszerűségeket. Arisztotelész úgy próbálta meg leírni, hogy „benne ragadt”, ami sok helyen zavarossá teszi a filozófiáját és tévedésekbe sodorja. Platón műveiben ilyen tévedéssel nem találkozunk. Platón barlanghasonlatával élve az egyik az árnyképeket próbálja meg megismerni és rendszerezni, a másik gondolkodásmód pedig a barlangból kifelé, a fény, az igazság, Isten megismerése felé törekszik. Amíg Arisztotelész bízott abban, hogy a szavakkal meghatározathatunk mindent, addig Platón látta a nyelv határait. Amikor műveiben költőien fogalmaz, akkor olyan tudást szeretne átadni, amelyet szavakkal lehetetlen, nincsenek meg hozzá a pontos kifejezések, a nyelv nem elég finom a jelentés átviteléhez. Emiatt használ képeket. Talán úgy is leírható, hogy a gondolkodás nála nem kizárólag nyelvközpontú, hanem képeivel az ember teljesebb spektrumát „mozgatja meg” a tapasztalások során. Platón gondolkodásmódjában nem egyedül az ész a megismerés eszköze, hanem a teljes ember. Az ideák megismerése szerint az anamnézisz, az emlékezés segítségével lehetséges, ugyanis a lélek már a testbe költözés előtt szemlélte az ideákat. Számára a tapasztalás csupán arra szolgál, hogy elindítsa a visszaemlékezés folyamatát. Minél messzebb kerül a saját érzéki hajlamaitól, annál jobban, tisztábban képes visszaemlékezni, képes átadni magát a fénynek, az igazság megismerésének. Platón számára valójában ez az ész feladata, ennek a felismerése és minél magasabb fokon történő megvalósítása. Vagyis amikor az ember elkezd gondolkodni, akkor az a szubjektum az önmegismerés irányába indul, és innen szárnyal a lelkében egyre messzebb. Nála a lélek össze van kapcsolva az ideával. Az ideák megismerése a lelken keresztül vezet. Ezt gondolja igazi megismerésnek. Aki pedig „kiszabadul”, vagy legalábbis elég messze jutott a barlang fogságából, annak meg kell kísérelnie a visszajutást, mások segítségét a kijutásban. Vagyis, ilyen módon, az igazság megismerése a másik ember helyzetének felismeréséhez, együttérzéshez vezet. Érdekes, hogy a barlang metafora valójában „térben” elképzelve fordítva van. Platón, amikor elindul kifelé a barlangból, akkor valójában „befelé” indul el, a lélek mélyére. Amikor Arisztotelész megpróbálja minél pontosabban feltérképezni a világot, akkor pont, hogy a barlang mélyén fenn akad. Minél többet akar tudni, annál merevebben bámulja az árnyjátékot.

Összefoglalva, míg Arisztotelész filozófiája a minket körülvevő világot tekinti „valóságnak”, és célja ennek megismerése, addig Platón

az örök és változatlan ideákat tekinti „valóságnak”, és a tudomány céljának ezek megismerését tartja. Mindkettő eszköze a tapasztalás, csak az egyik a szemével, a másik a „lelki” szemével lát.

De most térjünk vissza a bevezetőben szereplő Heidegger idézetnek arra a részére, amely szerint a tudományok kialakulása a filozófiáról történő leválásukat jelenti. Vajon mit értünk egész pontosan azon, hogy „leválás”? Mi az a különbség, amely a filozófiát elválasztja a tudományoktól? Saját gondolatmenetünket, Platón és Arisztotelész filozófiájának szembeállítását követve a különbség az, hogy Arisztotelész egy olyan rendszert alakít ki, a tudományokat, amelyből száműzi Istent, a transzcendensre történő irányultságot.

Ha szétnézünk a saját világunkban, akkor jól látható, hogy az Arisztotelész-féle gondolkodás, a tudomány ilyen irányú alakulása az ember számára nem hozta el a boldogságot. A transzcendenstől való megfosztás minden szinten eldurvulást és kiüresedést eredményezett, amely mai napig tart, és egyre mélyül.

Azt gondolom, hogy mára nem kérdés, hogy a jelenlegi helyzetből muszáj kiutat találni, túllépni rajta. Írásomban azért hasonlítottam össze Platónnal Arisztotelészt, mert bízom abban, hogy nem lehetetlen vállalkozás visszatérni a platóni filozófiához, olyan tudományt felépíteni, amely nem szakad el a filozófiától, a transzcendenstől, amely az ideák, az örök és változatlan igazságok szemléléséből bontakozik ki. Ebben a gondolkodásban az emberiség jó irányba történő fejlődésének óriási lehetősége rejlik. Ez a gondolkodás képes visszaadni az emberi élet méltóságát. Vissza kell térnünk az alapokhoz, és bejárni azt az utat, amely a kezdeteknél lehetőségként jelen volt, de nem valósult meg. Hogy ez miként lehetséges? Nem kell megtanulnunk semmit, bennünk van, elég, ha visszaemlékszünk rá.

Felhasznált irodalom:

Durant, W.: *A gondolat hősei*, Göncöl Kiadó, Budapest, é.n.

Anzenbacher, A.: *Bevezetés a filozófiába*, Herder Kiadó Kft., Budapest, 1994

Nyíri Tamás: *Filozófiatörténet*, A Pázmány Péter Római Katolikus Hittudományi Akadémia Levelező Tagozatának jegyzete, Bp., 1983

A cikk írója: Rizmayer Péter, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem magyar-esztétika bölcsész tudományi karon végzett. 5 évig tanárként az

Alsó-erdősi Gimnáziumban működött. Pázmány P. Egyetemen szerződéssel 1,5 évig tanított. Jelenleg uniós projekt managerként dolgozik. 2 írása (irodalmi jellegű) megjelent, 15 éve van az AQUILA Közösségben, aminek a honlapján publikál is.

Marton Janka

A tanítvány a kereszt alatt

Miként tükröződik az egyes korok és alkotók elgondolása az igaz istenhívő emberről a kereszt alatt megjelenített János apostol ábrázolásában

Bevezető

„A művészet lehetővé teszi az igazság kipattanását”¹⁴ – írja Heidegger. Ám ehhez nem elégséges az alkotó tevékenysége, mellyel a művet létrehozza, hanem a másik, a többi ember befogadó, értő és megőrző viszonyulása is szükséges. Napjainkban tapasztalható, ahogy a keresztény világ alkotásai egyre veszítik el értéküket a mai emberek szemében, mivel az az igazság, mely feltáruulhat bennük, sokak számára már nem releváns.

Ezért is tartom fontosnak azt a szemléletet, mely egy adott alkotást nem csak jelen helyzetében vizsgál, hanem visszahelyezi keletkezési korába – keresi a gyökereit és a viszonylatait, melyben született. Elmondva a mai befogadó számára, hogy ez nem csak egy tárgy, mely jelen létében áll előttünk, hanem története, élete van, lélegzik, megszólal: hallgasd, nyisd ki a szemed és a szíved, fedezd fel benne őseid hangját, mit értettek ők a világból és emberből. Majd hallgasd meg, hogy tőlük függetlenül, mit mond neked, jelen élethelyzetedben hogyan szólít meg, hova vezet - de a gyökereit ne tépd ki. A mai ember azt gondolja, elvetethet mindent, semmi sem számít, megállhat magában és önmagától – de hogy állna meg a fa a gyökere nélkül? Talán, ha nem fosztanánk meg folyton a gyökereitől, akár nőhetne az égig...¹⁵

¹⁴ Martin Heidegger: A műalkotás eredete. Európa Könyvkiadó, Budapest 1988. 118.p.

¹⁵ „De vajon megközelíthető-e valaha is önmagában a mű? (...) Bármily nagy legyen hatásuk és az őket övező tisztelet, bármily jó állapotban maradtak is fenn és értelmezésük lett legyen bármennyire meggyőző is – elhelyezésük a gyűjteményben megfosztja őket saját világuktól. De még ha igyekszünk is meg-

Az elmúlt pár évtizedben művészettörténészek és teológusok is egyre nagyobb hangsúlyt fektettek annak átgondolására és felmutatására, hogy a két évezred keresztény témájú alkotásai mennyiben és hogyan függnek az adott kor általános világszemléletétől, egyházi közegtől és konkrét teológiai vitáitól. Sokat hozzáad egy-egy alkotás értelmezéséhez ez a jellegű kutatás, például: a nesztóriánus vita a theotokosz-krisztotokosz kérdéskörben hogyan csapódott le az akkori és későbbi időszakok alkotásaiban; a hézukhaszták fény teológiája miként mutatkozott meg az ikonfestészetben; az egyes eretnek közösségek teológiai felfogásuktól vezényelve milyen keresztet használtak, Jézust hogyan jelenítették meg, megjelenítették-e egyáltalán.

Krisztus keresztre feszítésének ábrázolásával kapcsolatban már többen tanulmányozták a kereszten függő Jézus és a mellette lévő Mária alakját abból a szempontból, hogy az adott kor krisztológiája/mariológiája vagy történelmi viszonyai milyenek voltak. Jelen írásban a keresztt alatt álló János apostol ábrázolását elemzem, akire e tekintetben eddig kevesebb figyelem irányult.

János a keresztt alatt

Az ábrázolás forrása János evangéliumából ered: „Jézus kereszttje mellett ott állt anyja, anyjának nővére, Mária, Kleofás felesége és Mária Magdolna. Amikor Jézus meglátta anyját és az ott álló tanítványt, akit szeretett, így szólt anyjához: >>Asszony, íme, a te fiad!<< Azután azt mondta a tanítványnak: >>Íme, a te anyád!<< és attól az órától magához vette a tanítvány.” (Jn 19,25-27)¹⁶ A tanítványt, akit „szeretett”, a hagyomány kezdetektől János apostolra hivatkoztatta.

A fenti evangéliumi kép miatt a klasszikus ábrázolásokon, amikor János apostol szerepel a keresztt alatt, akkor Szűzanya is. Vagy a keresztt egy-egy oldalán állnak, Mária Jézus jobbján, János a balján, vagy ha a jelenet többszereplős, akkor mindketten egy oldalon vannak, János közvetlenül Mária mellett, sok esetben hozzá fordulva, őt támogatva. Koronként, szellemi közegenként eltérő elhelyezkedése, testtartása, moz-

akadályozni, hogy a műveket kiragadják saját környezetükből, például elzárándokolva a paestumi templomhoz vagy a nünbergi dómhoz – azt kell látnunk mégis, hogy a meglévő művek világa már széthullott. A világtól való megfosztottság, és a világ felbomlása többé már nem fordítható vissza. A művek többé nem azok, amik valaha voltak.” Martin Heidegger i.m. 67.p.

¹⁶ Szentírás. Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat, Budapest 2003; a további szentírási részek is innen idézve

dulatai, ruhája színe, arckifejezése. Nem állítom, hogy az egyes művészek minden esetben tudatosan jártak el az apostol alakjának megformálásában. Ám mivel a keresztény hagyományban ő a szeretett tanítvány, ő a tökéletes Krisztus-követő, (aki rögtön otthagyt mindenét, amikor Krisztus elhívta, jelen volt a színeváltozásnál, az utolsó vacsorán a Mester közelében ült, majd mellette mindvégig, tagadás nélkül kitartott, akire végül Jézus édesanyját is rábízta), *ábrázolásában megjelenik, milyen volt az adott kor és alkotó krisztuskövető eszményképe. Ennek bemutatását kísérlem néhány műalkotás János alakjának elemzésén keresztül.*

Kora keresztény ábrázolások

A keresztre feszítés ábrázolása a 4. sz. század végétől kezdett megjelenni, elterjedni. A kereszttisztelete azelőtt mint győzedelmes jelkép, mint Krisztus győzelme a halálon jelent meg, a szenvedő Jézus alakja nélkül. Miután Nagy Konstantin kiadta a türelmi rendeletet, és betiltotta a keresztre feszítést, mint kivégzési módot, valamint az első egyetemes zsinatok meghatározták a krisztológia alapvonalait, megjelent, és egyre gyakoribbá vált a „crucifixus”, a Megfeszített megjelenítése.

A keresztre feszítés ábrázolásának első emlékei közt van egy **Kr.u. 400 körüli elefántcsont dombormű** (Gaul-i Pixis)¹⁷: már ezen a korai ábrázoláson is szerepel János apostol. Nem mint mellékszereplő, hanem mint *a kompozíció középpontja*, így a keresztről egyenesen ránk tekintő, nyitott szemű Krisztus után nyomban rá esik a szemlélő tekintet. Közvetlenül a kereszttal áll, Jézus jobbján. Feje enyhén meghajlik, kifejezve a Jézus iránti alázatot, de testtartása határozott, dinamikus. A kereszttel, szinte Jézus elé fordul, védelmezőn. Mária kissé a háta mögött áll, és ahogy János a jobb lábát oldalra kiteszi, mintha őt is védelmezné. *Arca szelíd, de lényeg markáns, határozott. A keresztényüldözések korához közel készült e mű, amikor ilyen a „jó hívő” ideálja: nem bújik el, kiáll, védelmezi Jézust és akik hozzá tartoznak; az előtérbe áll. A domborműn János ellentétjeként ott az áruló tanítvány is: Mária mellett áll egy fa, s Júdás a fán felakasztva lóg. János e két jelenet között tartózkodik: a kereszttel és Júdás öngyilkosságának fája között – az egyik az élet, a másik a halál fája. János mintegy választva: az élet fája felé fordul.*

Ez a 10 cm széles kis relief egy apró dobozka (=pixis) dísz, ami-
ben egyes feltételezések szerint¹⁸ az eucharisztikus színeket őrizhették.

¹⁷ Kép: Vanyó László: Az őkeresztény művészet szimbólumai 84. ábra. Jel Könyvkiadó, Budapest 2010.

¹⁸ Vanyó László i.m. 226.p.

Ezt tekintve még erősebb szimbólum értéke van annak, hogy János hátat fordít az árulásnak és az Úr felé fordul: megvallja az „élet kenyérében” való hitet.

Jánost a legfiatalabb tanítvány lévén a későbbi korokban általában fiatal fiúnak ábrázolják a keresztt alatt és eképpen zsenének is. *Itt azonban kortalan, bármely hívő a helyébe képzelheti magát és zsenének semmiképp sem mondható, hanem erős, határozott jellem.* Mint ahogy őt és testvérét Jézus a „Mennydörgés Fiainak” (Boanerges Mk 3,17) nevezte, itt is megmutatkozik benne a kérlelhetetlenség: az Isten Fia iránti hűség tekintetében. János apostol a hagyomány szerint nem szenvedett vértanúhalált, így személye még inkább tükrözi a vértanúk kora utáni közvetlen időszak azon eszményét, miként lehet a vértanúkat lélekben követni: *Jézusért kiállva, rendíthetetlenül tanúságot téve, hátat fordítva a bűnnek és hűnek maradván minden körülmény között.*¹⁹

Az ikonfestészetet lényegesen meghatározta az a törekvés, amit a 843-as zsinati dokumentum (mely végérvényesen véget vetett a nyolcadik században fellángoló bizánci képrombolásnak) is leírt: „azt javasolja, hogy mindenféle anyagból és mindenféle technikával készült szent ábrázolásokat helyezzenek el mindenütt, ahol hívők élnek, s így azok, miközben csodálják és tisztelik az ikonokat, *vonzódni fognak a hit 'bajnokaihoz', és követni fogják életük példáját*”.²⁰ Az ikon törekvése, *hogy lehetővé tegyen „egy célirányos kapcsolatot egy ábrázolt személlyel”*.²¹ Ennek megfelelően az ikonokon a személyek megjelenítése nem lehetett esetleges, kétséget nem tűrően az égre kellett emelniük a szemlélő lelket, s a szentekben példaképet kellett állítaniuk. Kialakultak sémák, úgynevezett ikon-ábrázolási „típusok”. Az azonos témájú képek a mostani laikus szemlélő számára első ránézésre szinte ugyanolyannak tűnnek: azonos a kompozíció, a mozdulatok, a testtartások. Ám ha jobban megvizsgáljuk: a színekben, az arckifejezésekben, a részletek kidolgozottságában lényeges különbségek vannak. Hasonlítsunk össze két 13. századi

¹⁹ „Ahogyan a megfeszített, miután megkapta a halálos ítéletet, immár elkülönül a vele addig együtt élőkől, azok fölé magasodik, akik a földön fetrengenek, így a keresztség által Krisztussal együtt keresztre feszített is, egyszerre elválík azoktól, akik evílág szerint élnek, gondolatait a mennyei hazába emeli, hogy őszintén és bizalommal mondhasa Krisztusban: a mi hazánk a mennyekben van (Fil 3,20).” Nagy Szent Bazileosz Művei, Szent István Társulat, Budapest 2001, 157.p.

²⁰ O. Popova-J.Szmirnova-P.Cortesi: Az ikon. Officina '96 Kiadó 2. kiadás 1998. 11.p.

²¹ Christoph Schönborn: Krisztus ikonja. Holnap Kiadó 1997. 179 p.

„Keresztrefeszítés” ikont²², mindkettő ugyanolyan témájú és című, sőt ugyanazon festőiskola (Palailogosz reneszánsz) hagyományaihoz igazodik. Első ránézésre azonos a két ábrázolás: középen áll a keresztt a Megfeszítettel, akinek feje jobbra hajlik és teste is enyhén arra fordul, édesanyja felé. Jobb oldalsebéből vér lövell. Mária rátekinthet, bal kezével ruháját fogja össze a mellkasánál, jobb kezét fia felé emeli. János a keresztt balján áll, bal kezével ő is ruháját fogja össze, fejét enyhén jobb kezébe hajtja. *A bizánci kultúrában az arány, a harmónia az isten közeli lélek tulajdonsága volt, a diszharmónia negatívumot hordozott; így mindkét képen a többi alakhoz hasonlóan János alkata és arca is arányos, nem torzul el a fájdalomtól, feszéges marad, ruhája rendezett. Mindkét képen János előírászerűen kissé meghajolva áll: mintha egy szertaráson venne részt. Tükröződik benne a kor ideális hívője: nemes legyen, de alázatos, az Úr (és képviselői előtt, valamint rendelkezéseik pl. a zsinati rendelkezések előtt) meghajló. Ugyanakkor az első kép őszinte, mély hitet fejez ki. Az arcokban igazi érzelmek látszódnak: Mária arc kifejezése végtelenül szerető, fájdalom is van benne, de valami fényes, földöntúli ragyogás is; János arcán, bár szép vonásokon, de árnyékokkal és finom vonalakkal érzékeltetve ott ül a szeretett Ura miatti szenvedés, rátekinthet érezzük, a szíve megszakad. A második kép Máriája és Jánosa úgy hajlik, hogy arról nem a szerető alázat jut eszünkbe, hanem az, amikor egy jószág meghúzza magát a nagyon szigorú gazdája mellett. Tekintetük, arcuk sem mély érzelmeket fejez ki, inkább visszataszítást kelt János lesütött szeme. Ez a kettősség is - amit a két, szinte ugyanolyan, jobban megvizsgálva mégis nagyon különböző ikonon látnunk - a kor jellemzője volt: fellángoló, mély hitű hívők és külsőségeket magukra vevő képmutatók, érdekekből tevékenykedő, látszólag fejet hajtók együtt alkották a hívők közösségét.*

Ábrázolások a késő középkorban

Rogier van der Weyden „Levétel a keresztről” és Matthias Grünewald „Isenheimeri oltár - Keresztre feszítés” című művein már a reneszánsz és a megelőző korszak szemléletének ötvözését látjuk. Mindkettőben szerepelnek még a klasszikus mozdulatok, ívek, formák, de a szereplők már egyedi személyiségre utaló, sémától mentes kifejezéssel bírnak, így János apostol is.

Van de Weyden festményén János apostolnak hasonlóan arányos és nemes az arca, mint az ikonokon, de fájdalmát már nem csak vonásai

²² 1. kép: Gordana Babic: Ikonok. Saxum Könyv Kft., Budapest 1999. 40.p. (Bizánci Múzeum, Athén) 2. kép: uo. 46.p. (Sveti Kliment-templom ikongyűjtemény, Macedónia)

mutatják meg, hanem a szeméből kigördülő könnyecsek is. Olyan ábrázolása ez az érzelmeknek, mely klasszikus ikonokon elképzelhetetlen lett volna. János itt már nem egy másik szférába emelt lélekkel, földtől eltávolodva szenvedő, szinte földön-túli mintakép: hanem hús-vér, érző ember, aki sír. Fájdalma nagyon is földi, és azt ki is mutatja, szabadjára is engedi. *Benne már ott a humanizmus korának előképe: ahol nemcsak a hétköznapi ember szenved, hanem a szent is, de ennek ellenére, sőt ettől még inkább, példakép marad.*

Grünewald János-alakja rendkívül intenzív. Bár számára is fontosabb a kifejező erő az anatómiai pontosságnál, éppen ellenkező késztelessel teszi ezt, mint az ikonfestők: *az apostol arca nem földöntúlian harmonikus, hanem kifejezetten eltorzult. Ahogy a kép Krisztusának testén sincs hely, melyen ne lenne seb, úgy János arcán sincs részlet, melyet ne tört volna meg a fájdalom. Nem magában áll, hanem Szűzanyát tartja, e szélsőséges helyzetben is támasza. Hogy a kép közegébe bele tudjuk képzelni magunkat, fontos tudni, hogy a mű egy kórházkápolna oltárához készült, mely egy főként belpoklosokat ápoló kolostorhoz tartozott. A kolostor lakói, a betegeket ápolók és maguk a szörnyű betegségben szenvedők jártak ide – vagyis Grünewald János alakja az ő helyzetükhöz mért: nem próbál úgy tenni, mintha minden szép lenne, nem is emelkedett, hanem nagyon is átéli a helyzetet, fájdalma hatalmas, de mégis példakép. Mert az általa mélyen átélt ember feletti nehézségben is jelen van, támaszt ad, szolgál.*

Szinte sikító ellentétei az előző alkotásoknak azok a szintén késő középkori ábrázolások, ahol János, mint a kor tipikus skolasztikus teológusának megtestesítője jelenik meg. Nem szenved, de nem is jár az egekben, bár feltekint, lénye egészen földi. Arca és alkata gömbölyű, jól táplált, kissé kopaszodó. Bár Krisztus mellett áll, mégsem rendíti meg a kereszttel jelenete, távolságtartóan, elemzően vesz részt csupán.

Bizonyos kompozíciókban pedig hol Mária, hol János „helyét” átadja az alkotó más szereplőknek, másokat állítva példaképül a hívók elé. Teszi ezt például azért, mert *a megrendelőket festi igényük szerint a „szokásos alakok” helyére:* így El Greco 1580 körüli „Krisztus a kereszten” című alkotásán a keresztt mindkét oldalán egy-egy donátor áll. Vagy pedig személyes illetve teológiai meggyőződés miatt: például az Albrecht Dürer által festeni kezdett és ifj. Lucas Cranach által befejezett „Cranach-oltár” keresztt alatti szereplője nem Mária és János apostol, hanem id. Cranach és Luther Márton, vagyis az alkotók személyes példaképei.

A reneszánsz szelleme

El Greco egy másik alkotását tekintve („Krisztus a kereszten a két Máriával és Szent Jánossal” 1588) Jánost új oldalról látjuk. Nem hajlik meg, nem is sír. A kereszten függő Jézusra néz, de nem csak szemével, hanem egész lényéve követi, olyan érzetet kelt, mintha emelkedne fel hozzá, vele, szinte repül. Bár a művész jellemző emberábrázolási módjához tartozik az elnyújtott, hosszú alak, óhatatlanul eszünkbe jut itt a képen Jánost szemlélve, hogy az apostol jelképe a sas.²³ Itt ő is repül, az egekbe száll. Felfedezhető az arcán neki is a fájdalom, de mögötte egy földöntúli öröm, egy gyermeki kifejezés látható.

Szinte eksztázisban van, kiszakadva önmagából. Irreálisan hosszú végtagjai és ujjai mintha szárnyak lennének. Érezzük benne a 16. századi katolikus misztika szellemét, ahol a lélek olyannyira szárnyal, hogy olykor még a testet is felemeli.

A reneszánsz korának kiemelkedő szobrása, Michelangelo Buonarroti rajza („Krisztus a kereszten a Szűzzel és Szent Jánossal” 1555-64) szinte kontasztja el Greco művének, ám ugyanannyira megkapó. Ez egy saját maga számára készített skicc, nem egy rendelésre készülő alkotás terve. Egy belső készítetés lenyomata, ugyanúgy, mint a Rondanini Pieta, mely a művész utolsó pietája, és a rendelésre alkotott, tökéletesen kidolgozott szobraival ellentétben befejezetlen, többször átalakított (mégis az egyik legmegkapóbb pieta, olyan, mintha a nem

kiformált részek egy másik világba nyúlnának, és olyan lelki tartalmat

²³ Szent Ágoston: „Míg János, mint sas szárnyal az emberi erőtlenség felhői felett, szívének leghevesebb és legállhatatosabb tekintetével egyenesen a változatlan igazság fényébe nézve,” (M.J.) / „Whereas John, on the other hand, soars like an eagle above the clouds of human infirmity, and gazes upon the light of the unchangeable truth with those keenest and steadiest eyes of the heart.” (De consensu evangelistarum 1.6.9, in N/PNF 6.168-169). http://catholic-resources.org/Art/Evangelists_Symbols.htm

jelenít meg, mely már semmilyen tökéletesre formált anyaggal nem elmondható).

A rajzon János Jézus balján helyezkedik el, de nem áll, hanem megy, egyik kezével hátulról átöleli a keresztet, Mária a másik oldalon, a keresztnak feszülve, és így együtt viszik, hordozzák a corpust.

A klasszikus ábrázolásoknak megfelelően nevezzük őt Jánosnak, hiszen valójában itt nincs attribútum, mely az apostolra utalna. Egy ruhátlan, Jézusra tekintő, keresztet hordozó férfi áll előttünk, helyében bármely ember, bármely hívő lehet. Kapcsolata a kereszttel közvetlen, viszonya Jézussal közeli, de tiszteltteljes és kitárt bal karjában a lénye robusztussága ellenére mégis van valami légies. Meztelensége nem szemérmetlen, inkább szimbolikus, arra emlékeztet, ahogy Jézus hívására testvérével együtt azonnal elhagyott mindent és követte őt.²⁴ Nincs benne megjátszás, sallang, lényének egészével a corpus hordozója. Michelangelo-nak az élete végén fellángoló Isten iránti szeretetét tükrözi, mely e késői versében is megmutatkozik:

Életem immár lassankint elér,
törekeny bárkán, tenger viharán át,
a közös révébe, ahol számadását
adja jó s rossz tettéről, ki betér.

Most látom, a szenvedélyes szeszély,
mely bálványommá a művészet álmát
tette, valójában milyen sivárság,
s milyen kín a vágy annak, aki él.

Szerelmi álmok, hiúk, üresek!
mi lesz most, hogy két halál is közelget?
Egy biztos, egy fenyegetőn mered rám.

Már nem nyugtat meg véső és ecset,
egyet kívánok; az égi szerelmet,
mely karját tárja felénk a keresztfán.²⁵

²⁴ „Amikor onnan továbbment, látott másik két testvért: Jakabot, Zebedeus fiát, és testvérét, Jánost a hajóban Zebedeussal, apjukkal, amint javították hálójukat. És őket is hívta. Azok pedig azonnal otthagyták a hajót és apjukat, és követték őt.” (Mt 4, 21-22)

²⁵ Michelangelo Buonarroti: Életem immár... Rónay György fordítása

Összegzés

A bevezető gondolat szerint a meglévő művek világa széthullott, visszafordíthatatlanul szalad el a múlt. A fenti szemléletmódnak nem is célja az, hogy csak a múltbeli viszonyai alapján, csakis hisztórikus adatai szerint nézzen egy műalkotást, hanem az, hogy a gyökereket nem tagadva, azokra épülve egy saját, jelenbeli viszonyt képezzen vele. Annak céljából, hogy a befogadó lelke számára az alkotás táplálék legyen, s így a mű, ki tudja mondani az igazságát, mely benne rejlik.

Ilyenképpen a befogadó maga is egy „mű” lehet, amely ha nyitott, akkor Alkotója ki tudja faragni belőle a hűséges és szeretett tanítványt, a Krisztus-követőt.

A cikk írója: Marton Janka, az ELTE tanítóképző karán vizuális nevelés szakon művészettörténetből diplomázott. Ez idáig rövid írásai jelentek meg az [AQUILA Magazin](#)ban.

Avilai Szent Teréz előtt tisztelegve

Pável Márta A misztikus teológia alapjai című könyvéből (a szerző engedélyével) egy fejezet

Negyedik lakás

Ez a „Cum dilatasti cor meum” – mikor kitágítottad szívemet – állapot.

(2.) A. Szt. Teréz 4. lakás 1. f. „*Ebbe a lelki lakásba rendesen nem férkőznek be azok a mérges fenevadak, s ha mégis megtennék, nem veszedelmesek már a lélekre nézve, sőt inkább hasznára vannak*”. A szív már akkora, hogy szinte fizikailag fájdalmas! Minden anomália fájdalmasan csapódik le, olyanok is, ami mellett az ember addig elment. Jobban fájnak már az embertársak szenvedései, a szeretetlenség, a visszaélések és napestig sorolhatnám, mennyi bajt okoznak a bűneikkel. A mérges fenevadak nem belülről hatékonyak, hanem a tevékenységük „eredménye” az, ami végtelenül elszomorító.

Uo. „... ebből a lelki lakásból a következőbe nem a sok gondolkodás segíti át az embert, hanem a nagy szeretet. Azért ne is mulasszatok el semmit sem megtenni, ami a szeretetet éleszti.” A szeretet eddig nem ismert foka, működése teszi érzékenyebbé a misztikust a többi ember élete felé. Addig soha nem gondolta volna a lény, hogy valaha is fizikailag fog fájni, hogy Isten nélkül, transzcen-

dentális egzisztencia építése nélkül mennek el mellőle az ismerősei, kollégái, rokonai stb. Legszívesebben befogná az érzékszerveit a haladó, a negyedik lakásban lévő lény, ne lásson, ne halljon, mert sok ez neki. Mégsem teheti meg, mert a dolga az, hogy ébresszen, tanítson, mindenkinek ragyogjon, Istent dicsőítse.

Ez a „lakás” sem takarhat tökéletes lényt, mert az ember erősen változó. A földi élet fizikai fájdalmakkal szolgálhat, a test is időszakosan ellanyhulhat, a lendület időnként alábbhagyhat és szórakozottsággal párosulhat. Időnként fellépő – és ezt embere válogatja mennyi ideig tartó és milyen mélységű – lelki szárazság törhet rá, melybe nem szabad beletörődni, küzdeni kell ellene, ezzel együtt el kell fogadni – most ez is lehet... –, hogy az úttal is járhat, amúgy meg egy kis szenvedés senkinek sem árthat. Nem tudnám egyszerűen (és röviden) megmagyarázni, ki nek van ilyen lelki szárazsága és ki az, akinek alig fordul elő, ez ugyanakkor személyre szabott kegyelmi működés is lehet. *uo. „Bármennyi megvettetés és szenvedés érjen is bennünket e földi élet folyamán, az mind nem fogható e belső harcokhoz.”*

Különleges szépségekben, tapasztalásokban, tudásokban lesz része annak, aki itt tart. Nem tudom elmondani, mert a szavak csak üresen koppannak, ezt csak az érti meg, aki megélte. Gyönyörű világ részesévé lett az Isten felé hazatartó lény. Gyengédség, finomság, végtelenség, abszolút létben való levés, teljesség minden szinten, ez az, ami jellemzi ezt és a következő lakásokban való életet.

uo. 2. f. „Ha tehát Ő Szent Felségének úgy tetszik, hogy valami természetfölötti kegyelemben részesítsen bennünket, a legnagyobb nyugalomban, szép csendesen és gyöngéden bugyogtatja ezt a vizet lelkünk mélyéből. Hogy azonban honnét és miként jön, azt én nem tudom.” Teréztől jobban nem lehetséges leírni, milyen ebben a lakásban. Nyugalom, akaratmentesség, béke, az Isten békéje önti el az embert.

uo. „Ezt a boldogságot és szellemi örömet az ember nem úgy érzi, mint a földieket; legalább kezdetben nem, bár később mindent betölt. Az említett víz ugyanis végigfolyik az összes lelki lakásokon és lelki tehetségeken, végül pedig még a testre is áttérjed. Ezért mondom, hogy Istenben kezdődik és mibennünk végződik, mert valóban – amint ezt legjobban tudják azok, akiknek részük volt benne – az ember egész lényé élvezi ezt a boldogságot, ezt az édességet.” Ezzel az egésszel csak fájdtani lehet a kívülállóknak lelkét, remélhetőleg azonban egyben vonzóvá is lesz. Valahol az Istenhez való visszatalálás kezdete ez az állapot. Nem kell azon csodálkozni, hogy ennyire gyönyörűnek találja a lény, hiszen ebből eddig mindent nélkülözött. Hasonlatos – de sokkal nagyobb érzés...– ahhoz, amikor a koldus rájön, hogy ő egy ki-

rályfi, haza is viszik a palotába az Atyjához, és egyik ámulatból a másikba esik. A misztikát "művelő" ember valósággal belül felszáll, nem sárban taposó, nem kicsinyes apróságokon görcsölő, hanem valósággal széles szárnycsapásokkal repülő sas madár. Abból a magasságból látja már az életét és a többiét is, így tanácsai, véleménye sokkal igazabb, mint a környezetéé.

uo. *„Lehetetlen e tüneményt a képzelet játékának tulajdonítani, mert akármennyire igyekezzünk is, sohasem leszünk képesek azt erőszakkal előidézni, s ebből magából kitűnik, hogy nem a mi anyagunkból készült, hanem az isteni bölcsesség tiszta színaranyából. Itt a lelki tehetségek, úgy hiszem, még nincsenek Istennel egyesülve, hanem csak meg vannak részegülve, s elámulva kérdik, hogy mi történik velük.”*

A Lélekben megrészegültség nagyon jó jelző, mert közben világosan tudja az ember (ebből is látszik, hogy nagyon is észnél lévő állapot, és ez így paradoxon), hogy még vissza kell mennie a földi létformába. Viszont tudata/lelke egy részében már nem fogja elhagyni ezt az állapotát, pontosan ezért a világ számára időnként egy kissé „kótyagosnak” tűnhet, mert állandóan benne dolgozik a másik lét ismerete, érzete, ami iszonyatos nagy különbség az ittenihez képest. Ezt a nagy feszülést csak különleges lelkek tudják feldolgozni és normálisan megélni, de ebben a szenteket (vagy szentségre meghívottakat) Isten kegyelme is segíti.

Ezért nem szabad erőltetni semmiféle ezoterikus beavatásokkal semmit sem, mert Isten tudja, ki mit bír, mire lett meghívva, de aki erőszakosan és manipulatív eszközökkel akarná ezt megélni, az könnyen az ideggyógyintézetben végzi. Ez nem játék, ez a legkomolyabb dolog a földön. (Itt ellentmondást lehetne vélni az előző, Akinek füle van a hallásra, az hallja meg című könyvemben leírtakkal, ugyanis ott egy fejezet arról szól, hogy a papok mielőtt felszentelik őket, kérdezzék meg – elmélkedésben – Jézus Krisztust, hogy elfogadja-e őket. Mondhatnánk, nem mindenki misztikus, és ez igaz is. Az, hogy ezért ki, mennyire hibás, és talán a régebbi életek tetteinek gyümölcse, most ezzel ne foglalkozzunk. Viszont az ellentmondást feloldva állítom, ha valaki annyira szereti Istent, hogy tiszta szívvel rá tud figyelni, annak, még ha nem is lesz lakások lakója, de Isten megszólal, válaszolhat a lelkében. Egy papjelölt pedig igenis szeresse ennyire az Istent, és jogos elvárásnak tartom, hogy mielőtt felszentelik, jelenjen meg az Ura előtt, hogy tudja, érezze, kinek fog szolgálni. Így annak ellenére, hogy misztikusnak nem nevezhető, mégis kialakulhat egy valós, lelki kapcsolat az Úrral. Ez persze még eljuttathatja a misztikusságig, de ez már további kegyelmek, odaadás stb. következménye lehet.

Jelszó: valós Istenszeretet, az őszinteség és az alázatosság. Itt már a lénynek semmit sem szabad – nem is akarna... – kérni, mindent Istenre kell hagynia, és Ő azt tesz a lélekkel, amit akar! Egyedül Isten tudja, hogy mi válik a javunkra, és mi nem. Itt valóban meg lehet élni, hogy semmit se akarjunk mi, Isten majd akar helyettünk és valóban az lesz legjobb nekünk is. Isten szent akarata szerint úgy, akkor, és oda viszi el a lelket, ahová, és ahogyan Ő akarja, és jónak látja.

Magammal is többször megtörtént, hogy kötelességszerűen egy-egy előadás témáját vittem volna az Úr elébe, amikor Ő csak arra várt, hogy nyugalomba helyezzem magamat, és szinte rám zúdította a közlését, kegyelmi adományait. Ilyenkor az ember mindent elfeled, abszolút nem lesz érdekes, hogy ő mit szeretett volna, átadja magát az Úrnak, tegyen vele, amit csak Ő jónak lát. Ezek a közlések olyan sokáig és mélyen lenyűgözik az embert, hogy azt sem tudja mi történt vele. Csak azt tudja, hogy olyan más, rengeteg különleges és gyönyörű élményt, tudást, valóságot kapott, amit soha semmivel nem cserélne el. Ami főképp hálára kötelezi a szemlélődésben lévő lényt, az az, hogy miért éppen vele történik mindez. Innentől sem lehet többé vonzó a bűnös, hiábavaló, mulandó gyönyöröket adó élet, mert már a végső, örök és valós életet ismeri, és részben már élheti is.

Uo. 3. f. „... ha Szent Felsége azt akarja, hogy értelmünk ne működjék, akkor van neki arra más módja, amennyiben oly fényt áraszt rá s annyira felfemeli mindama dolgok fölé, amelyekre magától képes, hogy egészen meg van igézve. Mikor érzi az összeszedettség imá kegyelmét, jól teszi, ha szép csendesen és minden erőltetés nélkül beszünteti az okoskodást és elmélkedést, anélkül azonban, hogy az értelemnek vagy a képzeletnek működését igyekeznék teljesen felfüggeszteni.” Aki okoskodik vagy irányítani szeretne, az már veszített is! Ebben a helyzetben Istenen kívül senki sem kezdeményezhet, taníthat, közölhet. Ahhoz, hogy valaki ezt meg tudja tenni, már az előző lakások gyakorlatával kell rendelkeznie, különben nem megy az ilyen mérvű önátadás. Az ember – Isten nélkül – annyira simplex lény, hogy semmi, ami ennyire más és különleges, nem származhatna tőle. Mindig elképesztő az elképzelhetetlen variábilisság, az ötlettár, logikai sziporkázás, amiben annak van része, akit Jézus Krisztus vezet. Ez az egyik legnagyobb bizonyítéka annak, ki vezeti a misztikust, mert ilyen ember magától nem tudna, képtelen lenne kitalálni, produkálni.

Avilai Szt. Teréz figyelmeztetése: Uo. „Egy dologra figyelmeztetek azonban mindenkit, aki ebben a lelkiállapotban van, arra tudniillik, hogy szorgosan kerülje a bűnre vezető alkalmakat. Ezen a fokon ugyanis a lélek még nincs

megnevelve, hanem olyan, mint a kisdéd, aki szopni kezd: ha az ilyent elválasztjuk anyja keblétől, vajon mi más várhatna rá, mint a halál? Én nagyon félttem az olyanokat, akiknek Isten megadta már ezt a kegyelmet, s akik – hacsak nem fontos okból s nem hosszabb időre – abbahagyják a belső imát, mert állapotuk szükségképpen napról-napra rosszabb lesz.” Időnként úgy tűnik itt már az ördög tehetetlen, de nem így van teljesen.

Szent Pál is figyelmeztetett arra, hogy aki áll, az eleshet, és ez is nagy igazság. Addig a sötétség tehetetlen, míg a lény a Fényben van, mert tudjuk, hogy a sötétség a fény hiánya. De ha az úton lévő elhagyja a Fényt, vagy – ezer okból lehetséges, – „lehalkítja” a lelkében, akkor a negatív erő ordítva, ezerszeres erővel támadja, mert – a lény eddigi világossága igen nagyon zavarta, – tudja, a jövőben is innen fogja a legnagyobb ütések kapni, ha most (valamiért időszakosan meggyengült állapotában) nem buktatja el a karmaiból már-már szabaduló lényt. Pontosan ezért van Jézus Krisztus állandó figyelmeztetése, amit Péternek is mondott, amikor a vízen járásban el akart süllyedni, hogy állandó élő kapcsolat legyen Vele. Mt 14.28–32 „Erre Péter így szólt: "Uram, ha te vagy, parancsold meg, hogy odamenjek hozzád a vízzen!" "Gyere!" – felelte. Péter kilépett a bárkából és elindult Jézus felé a vízzen. Az erős szél láttára azonban megijedt, és amikor merülni kezdett, felkiáltott: "Uram mentes meg!" Jézus kinyújtotta a kezét és megfogta. "Te kishitű – vont a kérdőre –, miért kételkedtél?" Amikor beszállt a bárkába, a szél nyomban elült.” Állandóan Jézus Krisztusra nézés, az élő kapcsolat minden kísértéstől megmenthet. Biztos jel, amikor Istentől származik a különleges állapot, és nem valami elbutulás, képzelgés következménye: ^{uo.} „Értsük meg jól, hogy mikor a dolog valóban Istentől származik, még ha van is úgy külső, mint belső kábultság, ez utóbbi sohasem fekszik rá a lélekre. Sőt, az ember annyira Isten közelében érezvén magát, telve van magasztos érzelmekkel.” Ezek a magasztos érzelmek, ez a találkozás megváltoztatja, fokról fokra nemesíti a lelket, és egy idő múlva Isten annyira maga felé fordítja a lényt, hogy az Ő arcát tükrözi mindenki felé a magáé helyett, ami egyre inkább háttérbe szorul.

Oroszi-Kuzmich Kinga

Pedagógia – oktatás, nevelés

A mai információközpontú társadalomban az élet minden területe eköré az értékrend köré rendeződik. Az abszolút érték az információ, a tudás, amivel nem is lenne baj, ha nem tolódna el minden egészen szélsőséges méretekben ebbe az irányba. Az élet számtalan területét elemezhetném, de én most a pedagógia szempontjából vizsgálom meg a helyzetet.

Az iskolákban – legalábbis ideális esetben – oktató-nevelő munka folyik. Az egyik a másik nélkül nem áll meg. Semmi értelme tudós embereket kiképezni, ha nem társul mellé egy magas szintű nevelés is, melynek során a neveltek nem csupán sokat tudó, de legalább potenciálisan bölcs emberekké válhatnak. Ma – úgy érzem – mind a követelmények, mind a szabályozás szintjén nagymértékben eltolódott a hangsúly az oktatás kritériumai felé, míg a nevelést elegendőnek látják a jogalkotók annyival elintézni, hogy heti egy tanórán belül bevezetik az Erkölcstan/Hit-és erkölcstan tantárgyat, amire a gyerekek egyébként még osztályzatot is kapnak, ha csak szövegeset is, amivel véleményem szerint alapvetően hiúsítják meg saját céljaikat.

Nézzünk egy kicsit a dolgok mögé, és vizsgáljuk meg, hogyan állhatott elő a mai helyzet. Míg a dédnagyanyám idejében a pedagógus, a tanár, a falu tanítója egy megbecsült személy volt, akit megbízható, nagy tudású, példaértékű embernek tekintettek, és aki valóban nem csak oktatatta, hanem pedagógiai eszközeivel, saját életével nevelte is a gyerekeket, addig ez a kép napjainkig szépen-lassan átalakult. Mára egyes helyeken mindennaposak a tanárverések, a tanárokat érő fenyegetések, ugyanakkor a másik oldalon is visszaéléseket hallunk szinte nap mint nap. A megbecsülés és a példaértékű élet is oda lett, ki tudja mikor és melyik kezdődött előbb. A tanárok erkölcsi és anyagi megbecsülése a tendenciát tekintve egyre csökken, ebben az is közre játszhat, hogy a tanári szakok sokszor menekülő útvonalat jelentenek egy-egy gyengébben teljesítő, felsőoktatásba jelentkező diák számára, az oktatás az egyetemeken is sokszor hézagos, silány vagy egyszerűen túl elméleti, alkalmassági vizsgát pedig – néhány kivételtől eltekintve – nem kell tenniük a jelentkezőknek. Amíg azt üzenjük a szabályozással a felvételizőknek, a pályájukat keresőknek, hogy a tanársághoz a kevesebb is elég, nem kell annyit tudni, olyan keményen dolgozni, olyan „jónak” lenni ahhoz, hogy tanár legyél, mint például egy mérnöknek, egy orvosnak vagy egy

jogásznak, addig nem várhatjuk, hogy a mérleg nyelve visszabilenjen az egészséges irányba.

A szakmódszertan óránkon nekünk azt mondták, hogy a jó tanár kritériuma kettős: egyrészt a magas szintű szaktudás, másrészt a kiemelkedő pedagógiai érzék, ez a kettő hivatott lefedni a fent már említett oktató-nevelő munka két területét. Tapasztalatom szerint az egyetemi képzésben is egyértelműen a szaktudás irányába tolódik el az oktatás. A pedagógia több helyen nem a képzés alapvető része, csupán időközben eldönthető, hogy a hallgató felveszi-e, és kiegészítő modulként elvégzi-e, mintegy mellékesen. A pedagógiai képzés sokszor nagyon elméleti, nem életszagú, sokszor olyan tanárok végzik, akik életükben nem tanítottak máshol, mint az egyetemen, és ők készítik fel a középiskolai, általános iskolai tanárokat a hivatásukra. A kötelező gyakorlatot is nevetségesen kevésnek érzem, főleg a hallgatóra háruló adminisztráció mellett.

Nézzük akkor a középiskolák szintjét, ahol törvény határozza meg, melyik évfolyamon pontosan milyen tananyagtartalmakat kell a gyerekekbe diktálni, és bár megállapítják az alapvető kompetenciákat és készségeket, amiket feladattípusokon keresztül igyekeznek mérni és számon kérni, mégis azt mondom, ez csupán az oktatást szolgálja az iskolákban.

Éppen ma, amikor már nagy százalékban a gyerekek mindkét szülője dolgozik, minimum napi 8 órában, és csak a napi munka után következhetnek az otthoni teendők. Ma, amikor a piaci szemlélet és a fogyasztói társadalom rohanásában óriási stressz éri folyamatosan a dolgozót – nyilván akkor is, vagy akkor talán még inkább, ha az illető szülő, és még kevesebb ideje és türelme van a gyermekét otthon jóra, szépre, igazra nevelni. Éppen most kellene az igazi pedagógusoknak legjobb képességeik szerint nevelni a gyermekeket. Ez persze lehetetlen, ha egy tanár kiégett, nem elhivatott, túlterhelt vagy egyszerűen alkalmatlan.

A nevelésre pedig óriási szükség lenne! Számptalan szörnyű példa mutatja, hogy mi a vége annak, ha egy gyermeket magára hagynak nevelés szempontjából. Amikor egy a családban már megtörtént tragédia megismétlődésétől tartva a szülő mindenben igent mond a gyerekeknek, és ezzel éppen az ellenkezőjét éri el annak, amit szeretne, mivel a gyerek teljesen képtelenné válik az alkalmazkodásra, és a közösség nem tudja befogadni őt. Mikor a magára hagyott gyerek a számítógép világában él, és képtelen valódi kapcsolatokat létesíteni. Mikor a szülő nem vesz tudomást olyan mentális problémákról, amelyekre csak is sok idő és szeretet ráfordításával lehetne megoldást találni. Ezek felett a problémák

felett nem lehet szemet hunyni, fel kell hívni a szülő figyelmét, együttműködésre kell bírni, csakis a gyermek érdekében. De ezt csak az a pedagógus észleli, aki nem csupán a tananyag átadását tartja saját feladatának.

És igenis fontos az erkölcsi nevelés, de nem hinném, hogy ennek legjobb formája az, hogy heti egy órában a tantervbe illesztjük. Azt hiszem, az erkölcsi nevelés legcélravezetőbb módja a példaadás. Legyen újra példa a tanár élete, ne csak egy papír legyen az erkölcsi bizonyítvány, ami a munkavállaláshoz kell. Legyen valós tartalma, és ne átlagos, hanem kiemelkedő szinten. Ne legyen elegendő a jó tanárság kritériumához, hogy valakinek a tanítványai sikeresek az adott szakterületen, legyen épp oly fontos, hogy milyen emberek válnak a rábízott gyermekekből (persze – ahogy legkedvesebb tanárom és lelki vezetőm mondaná – akácfából sose lesz dió, de a legjobbat mindenkiből ki lehet hozni, ha az ember energiát fordít rá.) Karl Augustus Menninger szerint a tanár személye fontosabb, mint az, amit tanít. Legyen hát az a személy olyan, aki valóban rátermett erre a feladatra.

A cikk írója: Oroszi-Kuzmich Kinga, némettanár a Kempelen Farkas Gimnáziumban. 20 éve az AQUILA közösség tagja. Az általa írt cikkek az [AQUILA Magazin](#)ban jelentek meg.

LELKISÉG

Vargáné Pável Márta

Templomrombolások

A templomok szerepe, jelentősége az emberek életében valami szinten mindig meghatározó jelentőségű volt, függetlenül attól, hogy melyik vallás építményei voltak, minek neveztük őket, mindig egyfajta központot jelentettek, és körülöttük többnyire egyre nagyobb település alakult ki. 2-3 ezer évvel ezelőtt a pogány kultuszok templomai, az isteneknek végzett áldozatok mellett az uralkodó legitimálásában is fontos szerepet kaptak. A környező népek a saját templomaikat védték, és ha elpusztította az ellenség, akkor ez a tény egyik legnagyobb tragédia volt az építőkre. Arra nemigen volt példa, hogy maguk pusztították volna el saját templomaikat, sőt, ha elpusztította az ellenség, abból is messzemenő - sokszor babonás

- következményeket vontak le. A jeruzsálemi templom, a zsidók hite szerint Isten lakóhelye, szenthely a földön, melynek lerombolása iszonyú csapást mért a zsidó közösségre. A templomokat egyre nagyobbra építették (katedrálisok megjelenése), hogy azok kielégíthessék a nagyobb, egymást szerető, egy Isten felé hajló tömeg /asztal/eucharisztikus közösség igényét.²⁶ Viszont legszebben talán az alábbi versrészlet közelíti meg a templomok szakrális jellegét.

Sík Sándor Alexius (részlet)

„...Mert hasznos nekünk önmagunkba nézni,
Mikor a templom küszöbére lépünk.
Engedjétek, hogy elibétek álljak,
És kiterjesszem a karom elétek,
S azt mondjam: Testvérek, megálljatok!
Mert szent e hely, rettentő szent e hely!
Az élő Isten arca rejlik itt!
Ki volna méltó, hogy elébe lépjen?
A templomba csak megoldott sarúval,
Teher nélkül, köpönyeg nélkül,
Bot nélkül, könnyen, szabadultan,
Így kell bemenni! Jaj annak, aki
A földi terhek súlyával a vállán,
Görnyedten lép az Úr elé!...”

Mindezeket részünkről tudva, de a társadalom által elfeledve, döbbenet halljuk a híreket, hogy hány országban kerülnek felszámolásra a templomok, vagy milyen - sokszor provokatívan – megalázó, profán célra értékesítik őket.

Sokféle „játék” folyik itt a földön. Minden lehet és annak az ellenkezője is, de nem egyforma erővel történnek a dolgok.

²⁶ Hosszú tanulmányokat lehetne írni a templomokról, de jelenleg nem ez a célom.

Az AQUILA katolikus közösség hitbéli szeretetből kistemplomot épített az Alföld közepén. Ez egyfajta hatalmas erővel működő, édes kényszer volt mindannyiunknak. Rombolások idején az AQUILA épít! Látható, hogy teljesen távol jár attól, ami körülöttünk a világban történik.²⁷

Mikor katolikusként élesen szembekerülünk az-
zal, hogy több száz éves építészeti remekműveknek, vagy „csak felszentelt” templomoknak mennek buldózerekkel, és a katedrál üvegei, beimádkozott szobrai, a romokba hullva pusztulnak el, akkor ez nagyon megrettentő és elgondolkodtató. Ez nagy árulkodó jel az emberiség negatív jellegű elváltozásáról.

Kérdezhetném: valamiféle irreverzibilis végjáték kezdődik a földön? Hogy lehet egy templomot pl. diszkónak eladni? De ez az egész visszafelé is minősíthető, mert egy nem jól végzett folyamat eredménye is vezethet ide. Nézzünk szembe a valósággal, ez nem ma kezdődött, csak „beérett”. Súlyos következmények ezek, ha ennyire eltűnik minden, olyan szentséget jelző épület, esemény, liturgia, ami segítette az embert nagybetűs embernek maradni. Úgy tűnik, az emberiség komplett tevékenységgel a veszteségbe rohan.

Az emberiség történelmében pontosan nem tudjuk kijelölni, hol, mivel kezdődött el ez a végtelenül szomorú jelenség. Viszont súlyos kérdés, hogy miért nem teszünk ellene? Hol tűnt el a hitbéli lényeg?

Az alábbi hivatkozás nyomán úgy is tűnhetne, hogy mindezt a gonosz, meg nem nevesített, személyre le nem bontott társadalom tette, szerintem pedig az ember szabad akarata miatt lehetséges, így minden egyes ember felelős azért (nem beszélve az egyházakról, mert nemcsak

²⁷ A képen az AQUILA Község Avilai Szt. Teréz tiszteletére és nevére keresztelt kis, saját erővel készített temploma látható.

katolikus templomok jutnak ilyen sorsra...), hogy ilyen fokú értékvesztések történnek.

<http://www.magyarkurir.hu/hirek/homohazassag-mi-az-igazi-cel-es-ki-az-igazi-gyoztes>

„Kétféleképpen lehet valamit elpusztítani: vagy kalapáccsal szétveri az ember – azaz törvényileg betiltja –, vagy kiüresíti, mígnem értéktelenné válik.”

„... A távolabbi cél – mint XVI. Benedek pápa is rámutatott – magának az embernek a lebontása és atomizálása.”

Igen, lehet egy ok /a több tucat között/ a magánélet határainak jellemző „felszívódása”, vagy a tradicionális családkép feloszlása. „A család nélkül élő, atomizált emberek nem tudnak összekapaszkodni, ellenállni az állam hatalmának, ... S ha a család nem jelent semmit, belép az állam, és olyan jelentéssel tölti meg, amilyennel akarja.”²⁸

Nem tehető kizárólagosan felelőssé (a családkép megváltozása mellett) csak pl. a homoszexualitás, mert az több ezer éve is ismert jelenség /igaz, nem volt ennyi gyakorlója/, viszont azóta sok-sok templom és katedrális stb. épült. Inkább a liberális, materiális, a lelki /hierarchikus értékeket nem tisztelő stíluson, divathullámokon, profán világszemlélet eluralkodásán érdemes elgondolkozni, aminek a hatásaként lelkileg ennyire elváltoznak, kiürülnek az emberek.

Mennyire jelentékeny az egyházak, ezen belül a Katolikus Egyház szerepe ebben a templomrombolási eseményben, megakadályozásukban? A Szent X. Pius Papi Közösség például a Katolikus Egyházat vádolja, habár szerintem mindenben nem tehetőek teljesen felelőssé.

<http://apologetica-hitvedelem.blogspot.hu/2013/07/a-piusz-kozosseg-harom-puspokenek.html>

(A lábjegyzetben²⁹ olvasható szöveg is hasonló mondandójú.) A Szent X. Pius Papi Közösség püspökeinek hivatalos közleménye püspökké szentelésük 25. évfordulója alkalmából: „Így tehát a zsinat következményeként megtagadják Krisztusnak az emberi társadalmak feletti uralmát, sőt egyenesen harcolnak ellene. Az Egyházat megszállta ez a liberális szellem, ami leginkább a vallásszabadságban, az ökumenizmusban, a kollegialításban és a mise megújított rítusában válik nyilvánvalóvá.” Azt tudhatjuk, hogy nincs olyan (nem lehetséges és iszonyú

²⁸ Forrás: Ménesi Krisztina/Magyar Kurír

<http://www.magyarkurir.hu/hirek/homohazassag-mi-az-igazi-cel-es-ki-az-igazi-gyoztes>

²⁹A vallásszabadság miatt, állítják, az Egyház „szégyenletesen az emberi óvatosság által vezérelt és annyira kételkedik önmagában, hogy nem kér mást az államtól, mint amit a szabadkőműves páholyok szeretnének neki elismerni (megadni): a többi vallás között és velük egy szinten a szokásjogot, olyan valóságokat, amelyeket már nem mer hamisnak nevezni.” Ford.: Kis Enikő, forrás: <http://www.catholicnewsagency.com/news/traditionalists-announce-definitive-break-with-catholic-church/>

baj lenne, ha ez előfordulhatna), hogy egy zsinaton eleve megátalkodottságból, előre megfontolt szándékból, egyházellenes, rossz döntéseket hoznak. Az viszont igaz (de ebben magam nem vélnék rosszindulatot), hogy talán nem teljesen jól mérték fel a zsinat döntéseinek hosszú távú következményeit (a Szent X. Pius Papi Közösség ezt kifogásolja), és most vélhetőleg ez is visszaüt. Lehet, hogy az ökumenikusan közelítő, „liberális” magatartást, másként, óvatosabban, körültekintőbben, a katolikus elvekhez való ragaszkodással, és mégis a sokféleség el nem utasításával kellett volna véghezvinni. Persze így utólag könnyű okosnak lenni.

³⁰ I. Vatikáni Zsinat DIGNITATIS HUMANAЕ kezdetű deklarációja a vallásszabadságról. *„Az isteni törvény rendelkezéseit lelkiismeretében fogja föl és ismeri el az ember; köteles is lelkiismeretét minden tevékenységében hűen követni, hogy eljusson céljához, Istenhez. Nem szabad tehát kényszeríteni, hogy lelkiismerete ellen cselekedjék, de nem is szabad őt akadályozni abban, hogy lelkiismerete szerint cselekedjék, különösen vallási téren nem. Mert a vallás gyakorlása természete szerint elsősorban belső, szándékos és szabad tettekben áll, melyekkel az ember közvetlenül Isten felé irányul: az ilyesfajta cselekedetet pusztán emberi hatalom nem parancsolhatja, és nem tilthatja meg.”*

Ez a zsinati dokumentum nem mondja, hogy emberi okoskodás vezessen Krisztussal szembe³¹. Viszont, aki eleve sem akarna hinni, annak lehet az egész dokumentumból egyfajta könnyebbséget kiolvasni³², de ezt a háritást az ember bármi más hatásra is megteheti. A hívők megtartása, és a többi ember bevonása miatt sem mehetünk el odáig, és ezt a zsinati dokumentum sem szorgalmazza, hogy a saját hitünket ne merjük kimondani, ne merjünk harcolni Krisztus igazságáért - és ez nem minősítés, hanem az általunk ismert és jól felfogott valóság megvallása, hirdetése, illetve a figyelem felhívása. Ez nem viszályszítás, nem a vallásszabadság korlátozása, hanem hitvédelem. Katolikusoknak (is) nyomatékosan és folyamatosan hitvallást kell tenni, és kemény, őszinte, meggyőző példát mutatni, a lelki kiürülés és az elferdülés megakadályozása végett.

Mielőtt a mondandóm miatt ezt a közleményt tovább elemezném, ki kellene térni arra a valóban meglévő tényre, hogy *ma nincsenek Prohászka, Pázmány, Avilai Szent Teréz lelkiségű, keménységű, Krisztusért akár*

³⁰ <http://uj.katolikus.hu/konyvtar.php?h=13#DH3>

³¹ Amivel helyeként Egyházon belül is megvádolják...

³² Ami a személynek a hitéletére nézve nagy veszélyekkel járhat, ugyanis már nincsenek tiszta, autentikus vallással, kategetikai oktatással átszőtt lelkek. Vallástalan emberek közé vallásszabadságukra hivatkozva „bedobni a gyeplőt”, úgy, hogy a lényegét nem is értve, de döntsének. Ez olyan mintha a KRESZ és vezetési ismeretek nélkül felültetnek egy 3 évest a motorra, menj... Ez nem szabadság, hanem szerintem a kötelező szeretet elleni felelőtlenség.

meghalni is hajlandó jeles európai emberek.³³ (Ha előfordulnak, akkor is többnyire hallgatásban vannak.) Ők nem mennének bele semmiféle hamis ökumenébe, mert ha katolikusok, akkor inkább azzá akarnak tenni mindenkit (tudják a krisztusi megváltás végtelen lehetőségét, erejét, vonzását...), minthogy a hamis és láthatóan sehova sem vivő „békesség” miatt bólogassanak azokhoz a hittételekhez, amik eredetileg nagyon messze vannak az autentikus katolikus elvektől, tanítástól, így ilyen értelemben egymástól is. Számomra a vallások tisztelete azt jelenti, hogy el kell fogadni, ha valaki piros, sárga vagy barna ruhában érzi jól magát, ha az őt felöltözteti, lelkileg komfortosan érzi magát benne, és végső egzisztenciáját illetően is betölti a rendeltetését, tehát ha a hite elviszi az emberi élet valós céljának megvalósítása felé. Nem kell összemosni őket, hogy mindegyik a színét, egyediségét, erejét veszítse. Viszont lehet józan és építő párbeszédet folytatni, és egymás igazságait (ha azok valóban igazságok) felhasználni saját hitük erősítésére.

³⁴ „Ilyen értelemben egy hamis egység keresése által az ökumenizmus szó szerint kiölte az Egyház missziós lelkületét. A szent küldetést a leggyakrabban csak egy tisztán földi értelemben vett békeüzenet hirdetésévé, a világ nyomorán enyhíteni próbáló humanitárius szereppé alacsonyítja le, hogy beállhasson a nemzetközi segélyszervezetek sorába.”

Nem azt mondom, hogy a többi vallás tűnjön el, vagy nem jó. Azt várnám el, hogy legyen minden az ami, ergo, ha katolikus, legyen az, ha buddhista, akkor az, ha baptista, akkor az legyen, de most a nagy ökumenében eltűnnek a lényegek, pontosan úgy, ahogyan az országok, vagy lassan már az emberi nemek között is eltűnnek a különbségek, és a lényeg is. Ha sokféle vallás van, azzal még nincs is gond, főleg, ha valóságosságuk nevében nem ölik közben a másikat, és híveik eltalálnak Istenig. De ha nem ez történik, hanem csak anyagi függőségek miatt vannak, és ezzel valakik nagyon is jól járnak, akkor azokkal semmi közös tennivalónk nincs, mert nem a végső célhoz visznek.

Amit hiányolok, hogy nem igen hallani, látni sok olyan embert, kivéve pár igaz lelkű papot/ szerzetest, némi világi személyt, akik mélyen elkötelezettek Isten szolgálatában, és hiába nézi őket a profán világ „zavarodottnak”, nem komplettnek, az nem érdekli őket, mert tudják, kit szolgálnak, hol az igazság. Ma nem divat a hit nyilvános megvallása, a földön nem jövedelmező (vélik...) ilyennek lenni, és ez a profán világ szerint: nem modern, egy múlt csökevénye, sőt egyenesen nevetséges,

³³ Ázsiában, Dél-Amerikában, Afrikában még vannak, de ott nem is használják diszkóknak a templomokat.

³⁴ <http://apologetica-hitvedelem.blogspot.hu/2013/07/a-piusz-kozossegharom-puspokenek.html>

gúnyolódások tárgya. Ez az egyik alapja a templomok kiürülésének, rombolásának is. Csakhogy ez a mai „modern” szemlélet egy nagy tévedés, egy emberi gőg eluralkodása. Kellene ellene tenni, de kevés az igazi isteni szolgálta, igaz, vannak szentéletű papok, jó velük találkozni, de sajnos nem túl sok van belőlük.

Ugyanakkor a modernkori pogány vallások, babonák egyre nagyobb tért hódítanak. Pl. hajnalban Stonehenge köveinél napfordulónál évről - évre egyre nagyobb tömeg jön össze, a Napnak hódolni stb. Ebből is látszik, az igény meglenne, a transzcendencia felé való keresést kiirtani teljesen nem lehet, de rossz felé vannak fordítva.

Hogy az irányt megadhasssa egy - egy vallás, ehhez a kor igényéhez változni, ügyesen igazodni is kellene úgy, hogy az autentikus mondanó megmaradjon. Ugyanakkor a lelki vezetőknek, minden más érdek nélkül, keményen, csak Istent kellene szolgálni, de ez ma sajnos általában nem jellemző.

Ezen tények nyomán következhet a templomok kiürülése, veszendőbe menése, lerombolása, vagy olyan tevékenységekhez való eladása, ami az igaz hívő szemében a szakrális épületnek egy meggyalázása, lelkileg bűntény. Ha egy zsinagógát meggondolatlanul eladnak, és utána ott épp az eredeti céljával ellenkező gyűlést tartanak, akkor az is visszás tett és következmény.

Azon el kellene gondolkozni, hogyan jutottunk odáig, hogy az egyházak nem úgy teszik a szolgálatukat, hogy minél több igaz hívő legyen. Ha nem fogynának el a papok, sem a hívők, nem lenne semmi gond. Ha néha (külsős okok miatt) bekövetkezik, hogy egy falu, kisváros stb. elnéptelenedik, akkor szerintem kötelességük lenne a begyűlt egyházi pénzekből megmenteni a szakrális épületeiket, és hasznosításul lehetne pl. egyházi könyvek könyvtárát, múzeumát, archívumát berendezni vagy szerzetesi közösségnek otthont adni. Ha nem teszik, akkor ez egy nyilvánvaló üzenet a világnak, mennyire komolyan gondolták egy templom felszentelését, a szobrokét, tiszteletet, áhítatot, a bemutatott konszekrációk erejének kiáramlását. Ez kihat a hívő és hitetlen népre is, akik azt is mondhatják: na ugye, ez az egész komolytalan, nekünk van igazunk, nem is volt valós. Ha az elszánt hitelesítés, példás élet/példamutatás működött volna, nem bírt volna a liberális, materiális túlsúly kifejlődni.

Az Istentől jövő erő így nem tud megmutatkozni, nem is lesz vonzó. A mai eltorzított szemlélet egy-egy vallási megnyilvánulást igyekszik pusztán szociális, karitatív, oktatási cselekedetek témakörébe beleszorítani, a szakralitást eltüntetni.

Legfontosabb feladat a tradicionális értékek helyreállítása, az emberi lét valódi okának a megértetése, az isteni törvények betartatása, mely életfontosságú az emberiség megmaradása érdekében, mert az emberiség jelenleg kollektíven a megfelelő szellemi muníció hiányában szenved, így kellenek az Istentől kapott védő korlátok, és az együttélésünket is szabályzó parancsok betartása.

Impresszum

Kiadó: AQUILA Párt, 1222 Budapest, Zakariás József u. 3.

Felelős kiadó: Varga Péterné/Pável Márta, az AQP elnöke

Honlap: www.aquilapart.hu

E-mail: varga.marta@aqp.hu

Telefon: +36 20 – 327-47-93

Nemzetközi azonosítószám:

HU ISSN 2064-7700

Bankszámlaszám:

UNI-CREDIT bank

10918001-00000038-58540003

Fő- és felelős szerkesztő:

Varga Péterné/Pável Márta, az AQP elnöke

Főszerkesztő helyettes:

Szeibert Márton

Főmunkatársak, szerkesztők/lektorok:

Bainé Varga Katalin, lektor

Horváth Olivér, grafika, egyéb munkák

Kaiser Andrea, lektor

Kertész Lóránt, korrektor

Kis Enikő, lektor

Marton Janka, lektor, korrektor

Marton Krisztián, korrektor

Mészáros Gabriella, lektor, korrektor

Oroszi - Kuzmich Kinga, korrektor

Rizmayer Péter, lektor, korrektor

Rizmayerné Márkus Edit, lektor, korrektor

Minden lektor a saját szempontrendszer alapján átnézi az összes cikket.